

**Теуцожь
ыкIу
Красногвардейскэ
районхэм
ащыпсэурэ
тигъэзетеджэ
лъапIэхэр!**

Гъэзет экзemplар пчъагъэр къэтIэтыным фэшI, почтэм емыхыгъэу «Адыгэ макъэм» нахь осэ макIэклэ шукIэдгъатхэзэ, редакцием ыкIуачIэклэ къышъуфэтщэжыгъэ ыкIу къышъуфетхъахыжыгъэ мы аужырэ уахътэм тшыщтыгъэ. Ащ фэдэ шыкIэм зэрэеспубликэу тедгъэжажыгъэ гухэлъ тилагъ. Ау тэ тызэрэфаеу Иофыр хъугъэп. КIэгъэтхэным къыхэкIыгъэ ахъщэр икIурэп гъэзетыр къезыхъахыжымэ лэжъапIэклэ яттыжыгъэу, чыфэхэр къыттефэхэ ылъэкIышт. РайонитIури зэхэтэу пштэмэ, къащыратхыкIыгъэр экзemplар минырэ ныкIорэ ныIэп зэрэхъурэр. Экзemplар минитIурэ ныкIорэ — шы кыратхыкIыгъагъэмэ, къыкIэтхыгъэмрэ хэдгъэкIодэжыгъэмрэ зэпIу-хъахыжыгъэу. Ау, ыпэкIэ къызэрэщысIуагъэу, арэуштэу хъугъэп. ХэкIыпIэу къэдгъотыгъэр къышъутхыкIыгъэ гъэзетхэр почтэм иИофышIэхэм къышъуфыхахыгъэу яттыжыгъэу ары. АР-м иминистрэхэм я Кабинет ишIэ хэлъэу почтэм зэзэгъыныгъэ дэтшыгъ ыкIу мзэае и 1-м къыщгъэжъагъэу ахэм иИофышIэхэм гъэзетхэр къышъуфахыгъэ ашIышт. Ащ фэшI, мы районитIумэ япочтальонхэу тигъэзетхэм якъыхахыгъэ фэгъэзэгъэштхэм ялэжъапIэ тегъэхон фэтшышIэ, мзэитфым къыкIоцI сомэ мин зырыз тиредакцие мазэ къэс аритышт. Нахь хъардж макIэклэ Иофым тыкыхахыжыгъэным фэшI арэуштэу тэпсэу. Иоф къыддэзышIагъэхэу, мышъыхаххэу тигъэзет къытфезыхахыгъэмэ «тхъашъуегъэпсэу» ятIэо ыкIу тызэрыфэгъэ чIыпIэр къагурылонэу тащэгугъы.

Хэт ышIэра, тхъэпэ зIэпыхыжыгъэным хэзыгъэхэр къыхэкIымэ, тиредакцие кIэгъэтхэнымкIэ иотдел шъукъытеу. Телефон номеры: 8 (8772) 52-23-51.

«Адыгэ макъэм»
иредактор шъхьаIэу
ДЭРБЭ Тимур

Китарые Аслъан зипэщэ ООО-у «ЛимонадышI фабри-кэу «МыекIуапэ» зыфиIорэм ипродукцие къыдигъэкIынэу зыригъэжъагъэр 2000-рз илъэс-ыр ары. Фабрикэр зылажэ-рэм къыщгъэжъагъэу непэрэ цыпIакIэм диштэу зегъэушъом-бгъугъэным ихэкIыпIэхэм яусэхэзэ агъэкIэжыгъэшт. Оборудованиер, технологиче-скэ линиэхэр зэблахъугъэх, продукцие лъэпкъэу къыда-гъэкIыхэрэм ятеплъи нахы-шIум ылъэныкъокIэ зэхъокIы-ныгъэхэр фашIыгъэх. Джырэ уахътэм предприятием мине-ральнэ псыр, укъэбзыгъэ псэу зашъохэрэр ыкIу алкоголь зы-хэмыт псы IэшIухэр литрэны-кIэ, литрэрэ ныкIорэ зэрыфэ-рэ пластмассым хэшIыкIыгъэ ыкIу апч бэшэрэбхэм арытхэу къыдегъэкIых.

Аслъан къызэриIуагъэмкIэ, Ставрополь дэт политехниче-скэ институтыр къуыхыгъ. Ау ежэ исэнэхъаткIэ Иоф ымы-шIэрэми, псым икыдэдэгъэ-кIын бэшIагъэу ыуж ит. Илъэс пчъагъэхэм къахIоцI пред-приятиеу «Анаир» гъусэ иIэу агъэлэжъагъ. Нэужым квад-ратнэ метрэ мини 6,8-рэ зы-бытырэ чIыпIэ нэклэ къыщэ-фыжы, ежэ иунаеу фабрикэ ыгъэпсыгъ. Непэ зэкIэмкIу ащ нэгырэ 59-рэ щэлажэ. Зы сменэм псы бэшэрэб мин 50 фэдиз къыдагъэкIы. Мазэм зы-пыу ямыIэу Иоф зашIэклэ, бэ-шэрэб миллиони 5 фэдиз къа-гъэхъазыры.

— 2007-рз илъэсым пред-приятием зедгъэушъомбгъу тшIоигъоу УФ-м и «Россель-хозбанк» икIутамэу АР-м щыIэм зызыфэтэгъазэм ишIо-

гъэшхо къытитыгъэкIыгъ, — еIо Аслъан. — Минеральнэ псыр ыкIу укъэбзыгъэ псэу зашъо-хэрэр бэшэрэбхэм зэрыагъэ-хьорэ оборудованиеу Евро-пэм къышашIыгъэм икIэ-щэфынкIэ банкым инвести-ционнэ чIыфэ къытити, тшIофхэр къыгъэпсын-кIагъэх. 2008-рз илъэсым оборудованиакIэр ттIуп-щыгъэ ыкIу 2009-рз илъэ-сым процент 44,2-кIэ на-хыбэу продукциер къы-дэдгъэкIыгъ. Гурытым-кIэ лэжъапIэу къахыIрэми проценти 8 хэ-хъуагъ. Бюд-жетым хъакъу-лахъэу идгъэ-хъагъэр процент 204-кIэ на-хыб. Джащ фэдэу АР-м иконсолидированнэ бюд-жет ахъщэу ихъагъэр процент 71-кIэ нахыбэ хъугъэ.

Аслъан къызэриIуагъэмкIэ, продукциеу къыдагъэкIырэм идэгъугъэ елытыгъэу уасэу иIэми къышашIагъэрэп. Мине-ральнэ псэу «Майкопская» зы-фиIорэр метрэ 572-рэ икууа-гъэу Адыгейм къышашIащы. Урысыем ащ фэдэ псыкычIэ-щыпIэу 5 итыр, ахэр ЮНЕС-КО-м щатхыгъэх. Зигугъу къэтшыIрэ минеральнэ псыр Урысые продукцием икIэра-лыгъо реестрэ хэхагъ ыкIу тамыгъэу ГОСТ 13273-88-р къаратыгъ. Минеральнэ псым цыфым ыпкыгъэ-лынэ ищы-кIагъэхэу йодрэ фторрэ хэ-лтых. Арышгъ, зипкышъол ахэр къышашIагъэрэмкIэ псыр Iээгъоу щыт. Зашъохэрэ псы къабзэу «Оштен» зыфиIорэр зипсауныгъэ къызэтенэнэу

КъыдагъэкIырэр идэгъугъэкIэ зэлъашIагъ

фаехэм ягуапэу ащэфы. Мы псы къабзэр метрэ 1500-рз илъэагъэу Ошъутенрэ ФышI-рэ яос къушъхъэ шыгъухэм къахIэчты. Газ зыхэмыт псыр литриф ыкIу литрэ 19 зэрыфэрэ пластмасс бэшэ-рэбхэм арытхэу ащэ. Джащ фэдэ псы къабзэу «Святой Ге-оргий» зыфиIорэри. Мыр Лэгъо-НакIэ иIэгъо-

блэгъу чIыпIэ къышашIэчты. Алкоголь зыхэмыт псы IэшIу-хэу «Колокольчик», «Апельси-новый», «Тархун», «Вишне-вый», «Классический» зыфиIо-хэрэр ядэгъугъэкIэ нэмыкIхэм къашIыхэрэм атекIы. Ар къе-ушыхъаты СССР-м илъэхъан псыIэшIур зэрашIыщтыгъэ технологиер непи къызэрэ-зыфагъэфедэрэм. Ащ къыхэ-кIэу алкоголь зыхэмыт про-дукцием къэралыгъо серти-фикат къыратыгъ ыкIу уры-сые къэгъэлэгъонхэм ахэла-жъэх.

— Типпродукцие лъапIэми, идэгъугъэ уехъырэхышъэжы-нэу щытэп, — еIо Аслъан. — Псэу къыдэдгъэкIыхэрэм ядэгъугъэ лышIлгъэр лаборатори-е фабрикэм хэтэу мэлажэ. Ащ имызакъоу, санэпидем-станцией зэзэгъыныгъэ ды-тиIэу ренэу псым идэгъугъэ ауплъэкIу.

Фабрикэм къыдигъэкIырэ продукциер анахъэу Москва,

Краснодар краим, Санкт-Пе-тербург, Адыгэ Республикэм ащыIуагъэкIы. Ащ нэмыкIэу тучанхэу «Ашан», «Магнит» зыфиIохэрэм араты. Джырэ уахътэм Ростов хэкуми япро-дукцие щашIэнэу зэзэгъыны-гъэхэр адашIых.

— Дунэе финан-с кризисым къытыгъэ къыныгъохэр ти-ИофшIапIи къылымыIэсы-гъэхэу щытэп, — еIо Аслъан. — Банкым чIыфэхэр «еврэ-кIэ» къызэрэIытхыгъэм къы-хэкIэу, ащ ыуасэ инэу къызы-дэкIуаеи тшIофхэр зэхашIэу къэхъылыагъэх. Арэу щытми, тыгу дгъэкIодырэп, хэкIы-пIэу щыIэхэм тIаусэ. УФ-м бизнес цIыкIумрэ гуры-тымрэ зашегъэушъом-бгъугъэным фэлэжъэрэ и Федеральнэ закон ди-штэу чIыфэу къытаты-гъэхэм атехьорэ про-центхэм апае субси-дие ятыгъэным фэгъэхыгъэ програм-мэм ишIогъэшхо къытэкIыгъ. 2008 — 2009-рз илъэс-хэм Адыгэ Рес-публикэм эконо-микэ хэхъоныгъэмрэ

сатыумрэкIэ и Министерствэ мы Иофыгъом изэшIохын фэгъэхыгъэу заявкэхэр етты-гъэх ыкIу ащкIэ къыддэлэпы-лагъэх. Экономикэ кризисым илъэхъан типпредприятие хэ-хъоныгъэхэр ышIынхэмкIэ ащ амалышIухэр къытыгъэх.

Фабрикэм нэмыкIэу Ас-лъан джыри тучанищ егъэла-жэ. Цыфхэм игъом лэжъа-пIэр араты, ежъхэми шъхэ-кIэфэныгъэшхо къыфашIы. «Лажэрэм ищытхэу цыфмэ аIуагэ» зэраIоу, дэгъум ылъэ-ныкъокIэ Аслъан икIэбар чы-жэу Iугъэ. Сыд фэдэ къыны-гъо ыпэ кыкIыгъэми, ащ зэрэ-пэшIуекIощтым пылъ, иакъы-ли игулыты къызфигъэфед-дэхэзэ ыпэкIэ зэрэлъыкIотэ-щтым ыуж ит.

КИАРЭ Фатим.

Сурэтхэм арытхэр: **фабри-кэм иИофшIапIэ чIыпIэхэм ащышгъ; Китарые Аслъан.**

Тезыхыгъэр IэшIыгъэ Ас-лъан.

Гъогухэм зэращызеклонхэ фэе хабзэхэм афагъасэх

Сабыйхэм япсауныгъэ гъэпытэгъэным ыкIи гъогухэм зэращызеклонхэ фэе хабзэхэм афэгъэсэгъэнхэм атегъэпсыхыгъэ ИофшIэ-ныр нахьышIоу зэхэзыщэрэ кIэлэ-цIыкIу ИыгъыпIэхэр зэгъэшIэгъэнхэм фэшI республикэ зэнэкъокъоу шыагъэм щытеклауагъэхэм ацIэхэр Адыгеим шагъэнэфагъэх.

Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министертвэ иколлегиеу джырэблагъэ шыагъэм зэнэкъокъоу «КIэлэцIыкIухэм япсауныгъэ зыфэдэщтыр тэры зэлъытыгъэр!» зыфиорэм щатеклогъэ кIэлэцIыкIу ИыгъыпIэ, кIэлэпIу анахь дэгъухэм ацIэхэр кышчырауагъэх. Сабыйхэм япсауныгъэ гъэпытэгъэнымкIэ, ИофшIэ-кIэ амалыкIэхэр кызфагъэфедэнхэм кIэлэпIухэр кIэгъэгущIугъэнхэмкIэ кIэлэцIыкIу ИыгъыпIэхэм амалэу яIэхэр нахьышIу шыгъэнхэм атегъэпсыхыгъэу мыщ фэдэ зэнэкъокъур блэкIыгъэ илъэсым тыгъэгъазэм и 10-м щегъэжыгъэу и 22-м нэс тиреспубликэ шы-кIуагъ. Муниципальнэ кIэлэцIыкIу ИыгъыпIэ 25-рэ, кIэлэпIу 13 ащ хэлъжыгъ. Ахэм яматериалхэм жю-рим уасэ афишIыгъ.

ЛъэныкъуитIукIэ — «КIэлэ-цIыкIу ИыгъыпIэ анахь дэгъу» ыкIи «КIэлэпIу анахь дэгъу» зыфило-хэрэмкIэ зэнэкъокъур рагъэIо-кIыгъ. Апэрэ лъэныкъом анахь дэгъукIэ шагъэнэфагъэхэр Крас-ногвардейскэ районымкIэ селю

Красногвардейскэм и МДОУ-у N 1-р (пашэр Мила Быканова), Теуцожь районымкIэ къуаджэу Пэ-нэжыкыуае и МДОУ-у N 1-р (па-шэр Хьот Люб), Тэхьутэмькыое районымкIэ поселкэу Инэм и МДОУ-у N 8-р (пашэр Шэуджэн Сур) ары. «КIэлэпIу анахь дэгъу» зыфиорэм щатеклауагъэр Теуцожь районым и МДОУ-у N 1-м икIэ-лэпIоу Уайкъокъо Маргарит ары. ЯтIонэрэ, ящэнэрэ чIыпIэхэр къа-хыгъэх Адыгэкалэ и МДОУ-у N 1-м икIэлэпIоу Хьут Марыет-рэ Теуцожь районым и МДОУ-у N 3-м икIэлэпIоу ЖэнэлI Марзы-етрэ. Зэнэкъокъум щатеклогъэ кIэ-лэцIыкIу ИыгъыпIэхэм сабыйхэр зэрэрагъэджэрэ тхылъхэр, кIэлэ-цIыкIухэм япсауныгъэ зэрагъэпы-тэрэ джырэ комплексхэр, спорт оборудованиер, гъогухэм зэраш-зеклонхэ фэе хабзэхэм ателъытэгъэ дидактическэ джэгукIэхэр, нэры-лъэгъу Iэпылэгъухэр шIухафты-нэу аратыгъэх. КIэлэпIу анахь дэгъухэм шIухафтын лъапIэхэр афа-гъэшшоагъэх.

Республикэм икIэлэцIыкIу Иы-гъыпIэхэм ацIэс сабыйхэм ящIэ-ныгъэ шынгъоу чIыпIэ имыгъэуцо-гъэным иIофыгъохэмкIэ Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шIэ-ныгъэмрэкIэ и Министерствэрэ Адыгэ Республикэм хэгъэгу IоцI ИофхэмкIэ и Министерствэрэ илъэ-сыбэ хьугъэу Иоф зэдэшIэ.

— Гъогухэр шынгъончъэнхэм

иIофыгъохэм Адыгеим лъэшэу анаIэ щытырагъэты, ащ ыпкэ къы-кыкIэ авариеу къэхьурэм ипчъа-гъэ къеIыхы. КIэлэцIыкIу Иыгъы-пIэхэм ашырагъажьэзэ, гъогухэм зэрашзеклонхэ фэе хабзэхэм афа-гъэсэнхэ фэе, — къыIуагъ Адыгэ Республикэм и Премьер-министр-рэу КъумпIыл Мурат зэнэкъо-къум икIэуххэр зэфихысыжыхэзэ. Адыгэ Республикэм и Президен-тэу ТхьакIушынэ Аслъан пшъэ-рылъ къызэрэфишIыгъэу, гъогу-хэр шашынэгъончъэным зынаIэ тэзыгъэтыр республикэ комисси-ем ащ пэцэныгъэ дызэрехъэ.

Республикэм иIэшъхъэтетхэм яшIуагъэкIэ гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ республикэ программэу «2009 — 2012-рэ илъэсхэм гъогу-хэм ящынэгъончъагъэ нахь зыкъе-гъэлэтыгъэныр» зыфиорэм блэ-кIыгъэ илъэсым ищыкIэгъэ мыль-кум фэдиз къыфатIупшыгъ. Къэра-лыгъо автоинспекцием икIулыкъу, пэшIорыгъэшI Иофхьабзэхэм апае Адыгэ Республикэм ибюджет сомэ миллиони 6,5-м ехъу къыхагъэ-кIыгъ. Адыгэ Республикэм и Къэ-ралыгъо автоинспекция ипатруль автомобильхэм джыри автомоби-лыкIэхэу «Форд-Фокус» зыфило-хэрэм афэди 6 къахъхъуагъ. Рес-публикэ бюджетым къыхэкIыгъэ сомэ миллиони 3,5-кIэ ахэр къыз-Iэклагъэхъагъэх.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-къулыкъу

Изэгъу уцхэр икъу фэдизэу ателъых

Росздравнадзором и ГъэIорышIапIэу АР-м щылэм гриппым пэуцужьырэ Изэгъу уцэу апте-кэхэм ателъыр тхьамафэ къэс еуплэкIу.

Ащ къызэритырэмкIэ, непэ аптекэхэм икъу фэ-дизэу Изэгъу уцхэр яIэх. ГушыIэм пэе, икIыгъэ тхьамафэм арбидол къэм-лан мини 5 фэдиз апте-кэхэм ателъэу агъэунэ-фыгъ. Урысые Федера-цией псауныгъэр къэу-хьумэгъэнымкIэ и Мини-стерствэ зэпахырэ узхэм (ахэм «свиной гриппи» ахэт) апэуцужьырэ нэ-мыкI уцхэу къыгъэнэфа-гъэхэри аптекэхэм ацIэ-лъых. Ахэм ащыщых ин-гавириныр, кагоцелыр, ольсетамивирыр (таиф-лю) капсулэ фэдэу шы-гъэуи, псым фэдэу уешъонэуи. Интерферонри, медицинэ пэлухьохэри ателъых. Пэлухьо мин 50 фэдиз непэ аптекэ-хэм ацIэлъ.

ГъэIорышIапIэм иIофышIэхэм уплэкIунэу ашIыхэрэм къызэрагъэлагъорэмкIэ, Адыгеим иаптекэхэм гриппым пэуцужьырэ Изэгъу уци пэлухьуи яI, икъу фэдизэу оптовэ аптечнэ базэхэми ацIэлъых.

БлпшгэкIэ зыцIэ къетIуагъэхэм адакIоу нэмыкI уцхэу зэпахырэ узхэм узэряIэзэщтхэри (ахэм ягугъу нахь макIэу ашIыми) аптекэхэм ацIэбгъотэщтых.

Гриппым пэуцужьырэ Изэгъу уцхэу Адыгеим иаптекэ-хэм ателъыхэм яхьылIэгъэ къэбарыр тхьамафэ къэс Феде-ральнэ къулыкъоу псауныгъэм икъэухьумэныр социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ Министерствэм епхыгъэ Росздравнад-зорым Iэклэтыгъэхъэ.

Росздравнадзором и ГъэIорышIапIэу Адыгэ Республикэм щылэм ипресс-къулыкъу

Адыгабзэм иIофыгъохэм атегушчылагъэх

КЪЭБАРЫКIЭХЭР

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие иунашъу

Муниципальнэ образованиеу «Яблоновскэ къэлэ псэупIэм» хэдзынхэмкIэ икомиссие иполномочиехэр Тэхьутэмькыое районым хэдзынхэмкIэ ичIыпIэ комиссие фэгъэзэгъэнхэм ехьылагъ

Муниципальнэ образованиеу «Яблоновскэ къэлэ псэу-пIэм» хэдзынхэмкIэ икомиссие иполномочиехэр Тэхьутэмь-кыое районым хэдзынхэмкIэ ичIыпIэ комиссие фэгъэзэгъэн-хэм фэгъэхьыгъэу муниципальнэ образованиеу «Яблоновскэ къэлэ псэупIэм» инароднэ депутатхэм я Совет зыкъызэ-рэфигъэзэгъэ тхылъым хаплъи, Адыгэ Республикэм и За-конэу «Адыгэ Республикэм икыалэ, ирайон хэдзынхэмкIэ ичIыпIэ комиссие ехьылагъ» зыфиорэм ия 6-рэ статья ия 2-рэ Iахь IзубытыпIэ къызыфишIызэ, Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие унашъо ышIыгъ:

1. Муниципальнэ образованиеу «Яблоновскэ къэлэ псэу-пIэм» хэдзынхэмкIэ икомиссие иполномочиехэр Тэхьутэмь-кыое районым хэдзынхэмкIэ ичIыпIэ комиссие фэгъэзэгъэнхэу.
2. Мы унашъор Тэхьутэмькыое районым хэдзынхэмкIэ ичIыпIэ комиссиерэ муниципальнэ образованиеу «Яблонов-скэ къэлэ псэупIэм» инароднэ депутатхэм я Советрэ алэкIэ-гъэхьэгъэнхэу.

3. Мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» къащыхъутыгъэнхэу.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие и Тхьаматэу Ю.А. ХЪУТ
Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие исекретарэу Ф.З. ХЪАЦIАЦI

къ. Мыекъуапэ,
щылэ мазэм и 27-рэ, 2010-рэ илъэс
N 31/101-5

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Адыгэ Республикэм инароднэ хьызмэт ихэхьоныгъэ, де-путат ИофшIэным иIахьышхо зэрахишIыхъагъэм ыкIи ыныбжэ илъэс 80 зэрэхьурэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тамыгъэу «За-кон. Пшъэрылъ. Цыфыгъ» зыфиорэр фагъэшшоагъ Лэу-пэкIэ Аслъанбэч Мэдждэ ыкъом, ЗАО-у «Адыгеясер-вис» игенеральнэ директор игуадзэ.

Тыгуасэ, щылэ мазэм и 29-м, адыгабзэр еджапIэхэм-рэ кIэлэцIыкIу ИыгъыпIэхэмрэ зэрашзэрагъашIэрэм иIофыгъохэм зыщатегушчылагъэхэ «Iэнэ хъурае» шIэ-ныгъэхэм зыщахагъэхьорэ Адыгэ республикэ институ-тым шыкIуагъ. Ащ АР-м шIэныгъэмрэ гъэсэныгъэм-рэкIэ и Министерствэрэ ежь институтымрэ кIэщакIо фэхъугъэх.

«Iэнэ хъураем» хэлэжыагъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Ха-сэм гъэсэныгъэмкIэ, наукэмкIэ ыкIи ныбжыкIэ ИофхэмкIэ и Ко-митет итхьаматэу УдыкIэко Юрэ, шIэныгъэмрэ гъэсэныгъэмрэкIэ министрэм игуадзэу Алий Марыет, АРИГИ-м ипашэу, филологии шIэ-ныгъэхэмкIэ докторэу Бырсыр Ба-тырбий, Адыгэ Хасэм ипрезидиум хэтэу МэшфэшIу Нэдждэт, адыга-бзэм дэлэжьэрэ шIэныгъэлэжьхэр, методистхэр, апшъэрэ ыкIи гурыт еджапIэхэм якIэлэгъаджэхэр, кIэ-лэцIыкIу ИыгъыпIэхэм яIофышIэ-хэр, нэмыкIэхэр.

Алий Марыет «Iэнэ хъураер» къызэлъуихыгъ ыкIи зерищагъ. Ащ ипэублэ гушыIэ къызэрэшиIуа-гъэмкIэ, республикэм ит еджапIэ-хэм ащыщэу 139-мэ адыгабзэм шырагъаджэх, кIэлэцIыкIу Иыгъы-пIэ 47-мэ адыгабзэр ащарагъашIэ. ПстэумкIи лъэпкэ еджэпIэ 39-у

республикэм итмэ кIэлэцIыкIу ми-ни 8-м ехъу ацIэс. АдыгабзэмкIэ езыхъаджэхэу кIэлэгъэджэ 18-мэ зэнэкъокъу зэфэшъафхэм теклоныгъэхэр мызэу, мытIоу къа-щадахыгъэх, тын лъапIэхэмкIэ ха-гъэунэфыкIыгъэх. АпэрапшIэу ащ фэдэ хэхьоныгъэхэм ягугъу къы-шыгъэми, лъэпкыбзэм изэгъэ-шIэнкIэ Иофыгъохэр мымакIэу джыри зэрэшыIэхэм, ахэм атегу-шчыIэнхэу къызэрэзэрэуагъэхэм къыкIыгъэтхыгъ. ЕджапIэм имы-закъоу, унагъоми ныдэлъфыбзэр сабыйхэм икъоу ашIэным щыдэ-мылажьэхэмэ, ыпэкIэ тызэрэлъы-мыкIотэщтыр къыIуагъ.

Адыгэ унагъохэм ащыщыбэхэм адыгабзэкIэ зэрашчымыгушчыIэхэ-рэр, анахъэу ар республикэм ит къэлитIум, поселкэ инхэм адэсхэм яшэнэу зэрэщытыр УдыкIэко Юрэ къызэгущыIэм къыIуагъ. Унэм исы-ми, кIэлэцIыкIу ИыгъыпIэм кIуа-

гъэми, еджапIэм щыIэми адыга-бзэр рамыгъашIэмэ, адыгабзэкIэ дэмыгушчыIэхэмэ, ар икъоу IэкIэлъ зэрэмыхъуштыр къыхыгъэщыгъ. Адыгабзэм иIофыгъохэм атегушчы-Iэхэ зыхьукIэ, лъэпкэ чIыпIэ ком-понентыр бэмэ IзубытыпIэ зэра-шIырэм ащ дыригъэштагъэп. Адыгэ унагъо къыкIырэ кIэлэцIы-кIухэм янахьыбэр урыс классым исэу урысыбзэкIэ адыгабзэр зэ-рзэрагъашIэрэм къыныгъохэр на-хьыбэу ыпкэ къыкIэу зэрилъытэ-рр къыIуагъ.

Нэужым яеплъыкIэхэр къыраIо-тыкIыгъэх, лъэныкъо зэфэшъаф-хэмкIэ докладхэр къашIыгъэх АРИГИ-м ипашэу, филологии шIэ-ныгъэхэмкIэ докторэу Бырсыр Ба-тырбий, Адыгэ Хасэм илIыкIоу МэшфэшIу Нэдждэт, шIэныгъэхэм зыщахагъэхьорэ Адыгэ республи-кэ институтым ипашэу Едыдж Аминэт, Адыгэ къэралыгъо уни-верситетым адыгэ филологиемкIэ икафедрэ ипашэу, филологии шIэ-ныгъэхэмкIэ докторэу ХьакIэмызэ Мирэ, методистэу, кIэлэгъаджэу хэлэжьэхэрэм ащыщхэм.

ХЪУТ Нэфэст.

Сурэтыр Iэшыныэ Аслъан къы-тырихыгъ.

НЭХЭЕ Рэмззан.

Щыпх цыфхэр ягъашлэ шагъэ-хъэгъэ шлушлагъэр шьошэшлэ афэхуэгъэу. Ахэм зыклэ ащыщ тыкызытегушылэшт лыр. Ильэс 80 кыбгъэшлагъэми, ыкълуачлэ зэрилл, ылъэхэми псынклэу зэрэхъэ, ренэу чэф, нэгущлэ.

Ятэ илгъэсептхыдэ илгъэгъохэ-щэу ильэс 80 гъэшлэ гъогу кы-кълугъ 1930-рэ илгъэсым мэзаем и 1-м къуаджэу Тыгъурылгъой шыщ Лэупэкълэ Мэджыдэ иунагъо кы-хъухъэгъэ клэлэу Аслъанбэчклэ зэджагъэхэм. Тапэкълэ ишлугъоу, аслъан кълуачлэу Тхъэм кыхыльхъагъэм джыри илгъэсыбэрэ зэри-хъанэу тыфэлъало.

Зиапэрэ гъымакьэкълэ дунэе нэфуэ, гъэшлэ гъогу дахэ зыщыхы-щыным Лэупэкълэ Аслъанбэч, зэкълэри Аслъанклэ нахъ зэджэшт-хэр, кыттехъуагъ. Ицылкълугъом ичаныгъэкълэ ишлэуицлэгъэкълэ илгъэу клэлэцылкълухэм бэрэ кы-хъэщыщтыгъ. «Мы уиклалэ лы бэ-лэхъэжъ горэ хъушт», — ятэ Мэ-джыдэ кызыраклэ, апигъодзы-жыщтыгъ ар кыдэхъумэ го-пэшхоклэ зэриштэщтыр.

Ягъунэгъу къуаджэу джы псы-члэгъ хъугъэ Лахыщкыуае дэтыгъэ илгъэсibl еджаплэр Аслъан кыу-хыгъ. Джы кызынэсыгъэми ар лъэ-шэу афэраз ащ щезыгъэдэжгъэ псэуэми. А еджаплэм кычлхыгъэ шлэныгъэр ары ыужыклэ гъэсэны-гъэм икътхэр зэтырихынхэм лъапсэ фэхуэгъэр.

А лъэхъаным адыгэ къоджэ ин-теллигенцием илгъэхъазырын «кышэу» илгъэ педучилищэу Мыекъуапэ дэтыгъэм щеджэнэу кыхыгъыгъ тыгъурылгъоуе клэлэм. Зэоуж илгъэхэм адыгэ къуаджэхэм пасэу лыпкъым ащиуоцштыгъэ клэлэхэм сэнэхъатэу зыфаер кы-хъахыным пач зыхэдэныбэ ялгъагъ, мэкъу-мэщым е клэлэгъэджэным нахъ пэблагъэхэу ахэр къэхъу-щтыгъэх. Аслъани нахъыбэм афэ-дэу ыгуклэ клэлэгъэджэ сэнэхъа-тым зыритынэу тыреубыгъ. Ильэс-хэу училищым щигъэкълуагъэхэр джы кызынэсыгъэми ащ зыпи-шынхэ щылэп. А илгъэс чфэхэу иныбжыкълэгъу уахътэ щызэпи-чыгъэхэр шлуклэ ренэу ыгу кы-кыжыкы.

Педучилищэр кыуышлэ, икьод-жэ гулгъэ егъэзжы. Клэлэгъэджэ сэнэхъатэр ззыгъэгъотыгъэ клэлэм Иофшлэныр шырегъажэ ежыбэр зыщеджэгъэ ягъунэгъу Лахыщкыуае гурыт еджаплэм. Ащ иублэплэ классхэм илгъэсым кы-кълуцл ащыригъэджагъэх. А охътэ клэлэным дэгъоу зэхышлагъ Иоф-шлэнэу кыхыгъгъэр мыпсын-клэми, гъэшлэгъоныбэ кызыдихъэу зэрэщтыр.

Ныбжыкълэхэм язэхэщэкълэ амалхэр зылэкълэхэу зыкызыгъэ-лгъэгъэгъэ адыгэ клэлэкълэм Иэнтлэ ин кырапэсы: ВЛКСМ-м и Тэ-хъутэмкыое райком иятлонэрэ секретарэу хадзы. Джауштэу чаныгъэу хэлхыбэр кызыцигъэлыгъон ылъэкълышт чыплэ ефэ. Къегъэлы-гъо ыкълэ. А Иэнтлэм зылугъыгъэ илгъэсым ныбжыкълэхэр зылы-щэнхэ, къэуцурэр пшъэрлыгъэм язэхлохын ахэр кыфиллэнынхэ зэрилъэкълыщтыр зэкълэми нафэ къафешы.

Комсомолым ирайком иапэрэ секретарэ Иэнтлэ кырапэсы ты-гъурылгъоуе клэлэм. Районым ис комсомолыц мин пчъагъэмэ апэ итыныр илгъэс 23-рэ нахъ зымы-ныбжэ клэлэмкълэ псынклэгъуагъэп, ау кынкхэм къагъэштэн шэн зыхэ-мылгъэу къэтэджырэ ныбжык-клэмкълэ ар еджэплэ дэгъу хъугъэ. Фэлъэкълыштэу зи кызытыригъа-нэщтыгъэп Аслъан. Районым иныбжыкълэ кълуачлэхэр шлуагъэ къатэу гъэфедэгъэнхэмкълэ, Иоф-шлэным дакълу ахэм языгъэпсэ-фыгъо уахътэ чэфыгъо хэлъхъ-гъэнымкълэ шъхъахыгъэп.

Чэзыр нэсы партием и Крас-нодар крайком ипартийнэ еджа-плэу къалэу Геленджик дэтым Ас-лъан ишлэныгъэ шыхыгъэхъоным. Ятэ «уеджэн, уеджэн, джыри зэ

уеджэн» фаеу кызырэрэилогъа-гъэм рыгъуазэзэ, зыдагъэкълуагъэм илгъэсищэ кышщеджэ. Джауштэу партийнэ Иофшлэным зыфегъэ-хъазыры.

Къеухы дэгъоу илгъэсищ парт-еджаплэр ыкълэ партием и Теуцожэ райком зэхэщэнымкълэ иотдел пащэ фашы. Ежъ Аслъан кызырэрэи-лгъэмкълэ, илгъэсищэу ащ зышылэжъ-гъэр щылэныгъэм иеджэплэ шъып-кэ фэхуэгъ. Районым ит пэублэ партийнэ организациехэм яИоф-шлэн нахъышлэу зэхэщэгъэнымкълэ лэпылгъоу ящыкълагъэр ренэу алэкълэгъэхъагъ. Ащ шылажъэзэ, Краснодар дэт институтым тари-хымыкълэ ифакультет заочнэу кы-ухыгъ, ятэ кыфифишлэыгъэ пшъэ-рылгъыр ыгъэцэклэзэ.

Тэхъутэмкыое районым джы-ри егъэзжы. Агъэнафэ райис-полком тхъаматэм игуадзэу. Ком-сомол ыкълэ партийнэ Иофшлэнхэм защызыгушэтыгъэ, зэхэщэн Иоф-шлэным икълуайныгъэхэм афэ-

Гъаашлэм шлушлагъэр

нэлосэгъэ клэлэм Иофшлэныкълэм зыреты.

Ильэс 32-м итэу Лэупаклэр хадзы партием и Октябрьскэ райком иятлонэрэ секретарэу. Джауштэу партийнэ Иофшлэным зыфегъэз-жы. Промышленностым, мэкъу-мэщым, псэолъэшлынэм, щылэ-ныгъэм инэмкълэ лъэныкълуабэм ыналэ нахъ атетын фаеу мэхъу. Ка-бинетым исыным нахы, цыфхэм нахыбэрэ ахэтыным, зэрэфэлэ-клэу ахэм ишлуагъэ аригъэкълыным, зыщыкълагъэм лэпылгъу фэхъуным нахъ аргъуазэ.

1962-рэ илгъэсым ыкълэхэм аджэ Теуцожэ ыкълэ Октябрьскэ район-хэр зэхагъэхъажыкы. Теуцожэ райисполкомыкълэу зэхагъагъэм тхъаматэ фашыштым бэрэ лы-хъужьхэрэп — а Иэнтлэм Иуагъахэ Лэупэкълэ Аслъан. Къуаджэу Гъо-бэкъуае щегъэжыагъэу шапсыгъэ къуаджэу Пэнэхэс нэс зычлгъухэм заушъомбгъуагъэ район иным джауштэу тхъаматэ фэхъу. Пшъэ-рылгъэу илэхэри нахъ ин мэхъух, Иофшлэн зэфэшхъафэу зэшлухын фаехэми къахъэх. Кынкхэм апэ-шлуеклон ылъэкълэу, Иофхэм къа-мыгъаштэу есэгъэ тыгъурылгъоуе клэлэм а Иэнтлэ хылыгъэми иснауа-щыгъэрэ ичаныгъэрэ къашигъэ-лгъэуагъ. Ильэси 9-у зытхъамэ-тагъэм кыкълуцл районым зэхъо-кълыныгъэшлэхэр фэхуэгъэх. А уахътэм псэуплэ унэ зэтетхэр, кул-турнэ-гъэсэныгъэ ыкълэ социальнэ-щылэныгъэ мэхъанэ зилэ псэолъа-бэ районым шагъэпсыгъ, район гулгъэм газыр шагъэфедэ хъугъэ. Джары районым щыпсэухэрэм джы кызынэсыгъэми ярайиспол-ком тхъаматэагъэм игугъу шлуклэ зыкълашырэ.

Аслъан шлуклэ ыгу кыкълыжыкы а илгъэхэм Иоф зыдишлагъэхэу, лгъытэныгъэшхо зыфиллэхэу партием ирайком ыкълэ хызы-мэтшлэплэ зэфэшхъафхэм ялэ-щагъэхэу Жэнэлл Нурдинэ, Хъа-клэко Хъамедэ, Юрий Зимберг, Теуцожэ Аскэр, Бэрэтэрэ Аскэр, Блэгъожэ Хылымэ. Джащ фэдэу а уахътэм чыплэ советхэм, хызы-мэтшлэплэхэм япашчэу амал гъэ-нэфагъэхэр зэрэхъэщтыгъэх къоджэшхэхэм, къоджэ койхэм гъэстыныпхъэ шхъуантлэр аща-гъэфедэ хъунымкълэ. Нэужым а Иофшлэным зэрэрайонэу кыхы-рагъэубыгъэгъагъ.

Адыгэ автоном хэкум ибюджет организациехэм ящыкълагъэхэр алэкълэзыгъахъэщтыгъэр хэку ис-полкомым межрайбазэу илагъэр ары. Ар Краснодар крайисполко-мым снабжениемэрыбытырэкълэ

Тюбилярхэр

игъэлорышлэплэ икълуамэу зэрэ-щытыгъэм фэшлэ зэкълэ фондхэр краим кыкълэлахъэхэти, етланэ хэ-кум кыфатлупшыжыщтыгъ, ахъ-щэу ащ кыкълэахэрэ краим ибюджет ихъэщтыгъ. Хэку меж-райбазэм щылажъэщтыгъэр нэб-гырэ 15 нылэп, материалнэ бази игугъу пшлынэу илагъэп. Тихэку инароднэ хызымэт хэхъоныгъэ егъэшлыгъэным, Москва кыкълу-пшырэ материалнэ кълуаплэхэр игъом ыкълэ занклэу кыкълэ-хъанхэм апае 1970-рэ илгъэсым хэку исполкомым апэрэу шызэхэ-щагъэ снабжениемэрыбытырэкълэ гъэлорышлэплэ, ащ пащэ фашыгъ Лэупаклэр.

Гъэлорышлэплэу пащэ зыфа-шыгъэм нахъ шлогъабэ хэкум кыфыхъэу гъэпсыгъэным иамал зэфэшхъафхэу Аслъан зэрехъа-гъэр маклэп. Апэрэаплэу ыналэ зытыригъэтыгъэр анахъ мэхъанэ зилэ материалнэ-техническэ базэ тэрэз гъэпсыгъэныр ыкълэ хэкум

клэр пенсием маклэш, а Иэнтлэм локлы. Мощ фэдиз илгъэс пчъагъэм Иофшлэн зэфэшхъафхэр зэшло-зыхыгъэр, цыфхэм ренэу ахэтэз кызыхыгъэр зи ымышлэу гулгъэ-фэу шыгъэсыгъошлэп. Зэфэшлы-гъэ акционер обществэу «Адыгея-сервисым» игенеральнэ директор игуадзэу а илгъэс дэдэм Иофшлэным пидзэжыгъ.

Адыгэ Республикэм и Прези-дент дэжэ нахыжъхэм я Советэу щылэм Лэупаклэр хагъахъэ, ащ ит-хъаматэу агъэнафэ. Адыгеим со-циальнэ-политикэ щылаклэу илгъэм хэхъоныгъэшлэ егъэшлыгъэным фэгъэхыгъэ программэу респуб-

ликэм щырахъухъагъэм игъэцэклэн фэлъэкълыщтыр хэшыхъэ Аслъан.

Ильэс 80 гъэшлэ гъогуу Лэу-пэкълэ Аслъан кыкълугъэм иилгъэс лъэоянэхэм мыщ кышчытлотагъэр ялэхъэгъу макл нылэп. Ильэсыбэ хъугъэу Иоф зышлагъэм зэшлу-хыгъэ ыкълэ зэрехыллэгъэ псэурэ кытхыгъошлэп. Ау зы Иофгъэ сыкыбатымыгушылэмэ мыхъунэу сэлгытэ. Ар Теуцожэ райиспол-комым итхъаматэу Аслъан зыщы-тыгъэ уахътэм Краснодар псыу-бытыплэм ишлынэ Адыгэкълалэ игъэпсыр яегъэжыгъухэр зэрэ-зэтэфагъэхэр ары.

— Бэмэ къашлэш Адыгэ ав-тоном хэкум икьоджабэ, ичлгъу щыщ лахышлэу зэкълэуицлэгъэхэ Краснодар псыубытыплэ иным ишлын фежэнхэ зэхъум, ащклэ зи апэмыуцужыгъэу, анахъ зэрары-бэ кызыфыхышт Теуцожэ райо-ным ипашчэхэр «ура»-клэ а Иофым пэгъокълыгъэхэу, — ело Лэупаклэм.

Хэгъэгъу заом ыпэкълэ Красно-дар краим лэрышлэ псыубытыплэ ин щыгъэпсыгъэным иИоф кыра-хыжыгъэгъагъ. Псыубытыплэр за-шыкълэ пынджэу алэжыбэрэм чы-губэ рагъэубытынэу рахъухъэ-щтыгъ. Ащ пэлуагъэхъащт мыль-кур икълуштым фэдизэу зэрямы-лагъэм кыхъэкълэу, а Иофры амыуб-лэзэ Хэгъэгъу зэошхэр къежыи зэ-пагъэуагъ. Зэо ужым, хэгъэгъум инароднэ хызымэт зыпкъ зыра-гъэуцожым, краим псыубытыплэ ин щыгъэпсыгъэным иИоф къа-лэтыжыгъэ. Пынджэ тоны миллион краим кышыхыжыгъэным фэшлэ псыубытыплэр ашлын фаеу краим ипашчэхэми нэмыкълэбэми альтыгъэщтыгъ. Ау ащ тхъамыкъла-гъоу кызыдихын ылъэкълыщтыр кызыгурылоштыгъэри мэклагъэп. А лъэхъаным партием ихэку коми-тет иапэрэ секретарыгъэу Бэрэдэж Нухы, партием и Теуцожэ райком иапэрэ секретарыгъэу Жэнэлл Нурдини, хэку исполкомым итхъа-матэагъэу Нэшлэжъу Сахыди ащ фэдэ псыубытыплэшхо гъэпсыгъэ-ным хэкум икьоджабэмэ ыкълэ ичлгъу щыщ лахышхо зэрар ин кызырафыхыщтыр къагурыло-щтыгъ, ау а лъэхъаным хэкур зы-хахъэщтыгъэ краим ипашчэхэм уапэуцужыгъэкълэ кыкълэны щылагъэп.

Аслъан кызырэрэиотэжыбэрэмкълэ, псыубытыплэм игъэпсын фежэн-хэкълэ илгъэс фэдиз щылэу Москва кышыдэкълэу гъэзэтхэм къары-

хъэгъэ статья заулэмэ ыналэ аты-ридагъ. Анахъэу ыгу кыкълэ-жыбэрэ гъэзэтэу «Советская Рос-сия» зыфиллоштыгъэм «Кубанскэ хыр гъэпсыгъэн фая?» зышхъэ статьяу кыхынутыгъагъэр ары. Ар кызытыгъагъэр Темыр Кавказым экономикэмкълэ иинститут инауч-нэ Иофшлэу Шаховыр арыгъэ. Ащ зеджэм Аслъан рыхъухъагъ псыу-бытыплэ иныр пшлынэм шло-гъэшхо кызырэмытыштым фэгъэ-хыгъэ материалхэр ыугъоинхэу. Ащклэ партием ирайком иапэрэ секретарыгъэу Жэнэлл Нурдини кыдыригъэштагъ. А уахътэм КПСС-м и Адыгэ хэку комитет иапэрэ секретарыгъэу Бэрэдэж Ну-хъэ районым кызышыкълэу мафэ горэм Аслъан ригъэлэгъу-гъэх ыугъоингъэхэр ыкълэ ахэмрэ гъэзетым кыхыгъэгъэ статьямрэ ылыгъэхэу Москва кло зэрэаио-нэу рилуагъ. Бэрэдэжыр лэры-шыхым игъэпсын зэрэпылгъэр ыгу зэрэримыхыбэр шлагорэ рай-исполкомым тхъаматэм кызы-гурэлэм, нахъ ишъыпкъэу ар Иофым ыуж ихъагъ.

— Кубанскэ хым ишлын фэгъэ-хыгъэ Иофгъом пае зэхэщгъэ комиссенеу РСФСР-м и Министрэ-хэм я Совет и Тхъаматэ игуадзэу, Къэралыгъо планым итхъаматэу Герасимовыр зыпашчэм лэрышлы-хым игъэпсын зэрэщытегушы-лэштхэр зысэшлэм, зэкълэ сыугъо-ингъэхэр слыгъэхэу Москва сыкълуагъ, — кълотэжы Лэупаклэм. — Къэ-ралыгъо планым заулэрэ сыщы-лагъ, сичлгъэгухэм сызэралы-клэм кыхэкълэу, ащ испециалист-хэм ащыщхэм садэгущылагъ, сыкызырэрэзэхашыкълэу зы кызыгурылуагъ.

Эксперт комиссием изэхэсыгъо Аслъани хэлэжыагъ, ащ гушылэ кышыратыным ифитыныгъэ ергъэ дэдэу кыдыдхыгъ. Кызэ-гушылэм псыубытыплэ иныр за-шыкълэ тхъамыкълэуагъоу кыхынын ылъэкълыщтыр щысэ зэфэшхъаф-хэмкълэ кыгъэлэгъуагъ.

Джауштэу фэлъэкълыштымкълэ Лэупаклэм ышхъэкълэ кызыты-ригъэнагъэ щылэп. Сыд фэдиз кыин райисполком тхъаматэм ылъэгъуагъэми, псыубытыплэм ишлын зэпаригъэгъэуным иамал лэкълэлыгъэп. Ащи нахъ кыин кы-фахыгъэ псычлэгъ хъушт къуаджэ-хэм ащыпсэухэрэм ягъэкъошын, ахэм псэуплэ чыплэхэр къафэгъо-тыгъэнхэм. А кынкхэри зыпчыгъэх Аслъан. Зыпсэуплэ чыплэжэ зыб-гынерэ цыфхэм фэлъэкълы-штымкълэ ишлуагъэ аригъэкълыным, ахэм яИоф афигъэпсынклэным афэгъэхыгъэ амалхэу ежъ лэ-клэлыгъэр зэкълэ ыгъэфедэгъэх.

Аслъанэр ишхъэгъусэ Тэма-рэрэ клэлитлэрэ зы пшъашгъэрэ зэдаплугъэх, рагъэджагъэх, щылэ-ныгъэм игъогу дахэ тырагъэуагъэх. Якълэлитлэу Къарандар дэт мэкълэмэ институтыр къаухыгъ. Нахыжыгъэ Азмэт механик сэнэ-хъатыр хыхыгъ, нахыкълэу Адам экономикэмкълэ факультетым ще-джагъ. Апхъоу Фаримэт Кубанскэ мединститутыр кыуухыгъ.

Насыпыр цыфым ежъ зыфе-шлыжыгъэу ало. Ар джыри зэ дэгъоу кыушыхъаты Лэупэкълэ Аслъан ишылэныгъэ. Зэшлуихыгъэ Иоф-шлэнхэм, зылдэжжэгъэ цыфхэм непэ афызэплэкълыжышлэ, лгъытэ-ныгъэу кыфашлэрым рэгъухш, иунагъо егъэразыш, ари насы-пыгъэу зыфелгъэгъужы. Обще-ственнэ Иофшлэнэу башлагъэу зы-хэлажыбэрэм ныбджэгъу щылэ-гъэхэу Хъутлыгъэ Азмэт, Мэщбэшлэ Исхъакъ, Тхъагъэпсэу Мэджыдэ, Тыу Аминэ, Цууклэ Налбый, Хъапэкълэ Налбый, Генрих Барта-шук, нэмыкълэхэми лъэшэу афэраз. Хэкум ыкълэ республикэм хэхъо-ныгъэу ашлгъэгъэхэм илгъэс 60 фэ-дизэ фэлъэкълыштыр ахышыхъа-гъэш, ныбджэгъубэ илэш, иунагъо дахэш, насыпышлоу зельтыгъжы.

Бэгъашлэ охъу, Аслъан!

**ЛЛЭХЪУСЭЖЪ
Хъадэсэрэтыбый.**

Сурэтым итыр: **Лэупэкълэ Ас-лъан.**

Тезыхыгъэр А. Кирнос.

ГЪЭЮРЫШАПІЭМ ІОФ ЗЭРИШАГЪЭМ ИЗЭФЭХЬЫСЫЖЬХЭР

Тигъэзет кыизэрэхиутыгъагъэу, гъогузеклоныр щынэгъончъэнымкІэ АР-м хэгъэгу клоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ ГИБДД-мкІэ и Гъэюрышлалэ икъэралыгъо инспектор шъхьалэу Лыхъэсэ Юрэ республикэм и СМІ-хэм апае пресс-конференцие кытыгъ. 2009-рэ илээсым Іофэу ашлагъэм, тапэкІэ пшъэ-рылэу зыфагъэуцужьхэрэм афэгъэхьыгъэ упчІэхэу журналистхэм къатыгъэхэм Гъэюрышлалэм ипащэрэ ащ игуадзэхэмрэ джэуап-хэр къаратыжьыгъэх.

— Республикэм иурам-хэр ыкІи игъогухэр къэгъэнэфыгъэнхэмкІэ, ащ кыдылгытэрэ шапхъэхэр гъэцэкІэгъэнхэмкІэ мы аужырэ илээсэу зыфэгъэхьыгъэ Іофхэм сыда язытетыр?

— Адыгеим игъогухэм атет автотранспортым ипчъагъэ мы аужырэ уахътэм лъэшэу зэрэхъуагъэм гумэкІыгъуабэ кызыдихьыгъ. Мы лъэныкъомкІэ мэхъанэшхо зиІэхэм ащыщых республикэм икъалэхэм, ирайонхэм ащылэ псэупІэхэм яурамгъогу системэ зэтэгъап-сыхъэгъэныр ыкІи гъогузеклоныр щынэгъончъэным пачахэр къэзыгъэнэфырэ техникескэ пкыгъохэм япчъагъэ хэгъэхъогъэныр. Зигугъу къэтшылгъэ ІофыгъомкІэ республикэм иІофхэм язытет уигъэрэзэнэу щытэп, шапхъэу щыІэхэм акІэдгъахъэрэп. 2009-рэ илээсым кышсегъэжъагъэу чІыплэ мэхъанэ зиІэ гъогухэм яІыгъын чІыплэ зыгъэюрышлалэжынын органхэм афэгъэзагъэ хъугъэ. Ау ахэм япшъэрылхэр тэрэзэу агъэцэкІэнхэу амал зэрэмыІэм, гъогухэр ыкІи урамхэр къэгъэнэфыгъэнхэм пәлухъашт мылкур икыу фэдизэу зэралэкІэмылтым инэу тагъэгумэкІы. Чэщ кызыхъукІэ, республикэм ит псэупІэхэм япроцент 80-р шІункІэу къэнэх. Ощхъызыгъэхьыгъэ, псыр зыщыдэгъэхьыгъэ чІыплэхэр икыухэрэп, ащ кыыхэкІыкІэ гъогухэм язытет зэшэкъо. Мыекъуапэ пштэмэ, урамхэу Пролетарскэм, Краснооктябрьскэм, Пионерскэм, Хъахъуратэм ыцІэ зыхъы-рэм атет къэзыгъэнэфырэ пкыгъохэр бэмышІэу зэблахъугъэх. ГухэкІ нахъмышІэми, мыш фэдэ ІофшІэнхэр кълэ шъхьэлэ закъор ары зыщырекІокІыхэрэр.

— Аужырэ илээсхэм къэралыгъом ипащэхэм анахъ мэхъанэшхо зэрэтырэ лъэныкъохэм ащыщ коррупцием нэ-шІуекІогъэныр. Мы гумэкІыгъор дэгъэзыжыгъэным пача Гъэюрышлалэм сыд фэдэ екло-

лалэкІа ыгъэфедэхэр?

— Къэралыгъо автоинспекцием икыулыкыушІэхэм законыр амыу-кыоным фэшІ ГИБДД-м и Гъэюрышлалэ профилактическэ Іофтхъабзэхэр зэхещэх, кыулыкыушІэхэм япшъэрылхэр зэрагъэ-

тагъэу ашІэмэ, ГИБДД-м «ищыхъэшІэгъу телефо-нэу» Мыекъуапэ щыІэм кытеонхэ альекІышт нуме-рзу 8-8772-52-49-68-мкІэ. Цыфхэр зыгъэгумэкІырэ тхыгъэхэр е телефоным кытеуагъэхэм къатыгъэ кълэбарыр игъэкІотыгъэу зэхэтэфы, тикыулыкыу-

цакІэрэм пытагъэ хэлъэу лъэплъэ. Гъогум тет водителыр е лъэсрыклор гъогу-патрулым иІофшІэ изекІуакІэ ымыгъэразэхэу е иІэнатІэ ыгъэфедэзэ ахъщэ кыуалхъэ ыш-

шІэхэм япшъэрылхэр тэрэзэу амыгъэцакІэхэу зыдгъэунэфыкІэ, ахэм дисциплинарнэ пшъэдэ-изекІуакІэ ымыгъэразэхэу е иІэнатІэ ыгъэфедэзэ ахъщэ кыуалхъэ ыш-

зафэтэгъазэ. 2009-рэ илээсым кыыклоцІ гъогу-патруль кыулыкыушІэхэу зипшъэрылхэр тэрэзэу зымыгъэцэкІэгъэ нэгырэ 54-мэ дисциплинарнэ пшъэдэкІыжъ ядгъэхъыгъ. Джащ фэдэу ахъщэ кыуалхъэ ыштэзэ, гъогу-патруль кыулыкыушІэхэу зы нэгырэ блэкІыгъэ илээсым къэтыубытыгъ. 2009-рэ илээсым бэдзэ-гъум и 3-м ащ иІоф судым зэхифыгъ ыкІи илээ-

хэкІодагъ, зы нэгырэ шъобжхэр тешагъэхэ хъугъэ. Мы щысэм водителыр хэр ригъэгупшысэхъэш, зэфэхьысыжъ тэрэххэр ашІынхэу тыщэгугъы.

— Цыфым автомобилыр ыгъэюрышлалэ фитэу тхылъ къэзытырэ еджапІэхэм яІофшІэн зэрэзыхащэрэм гумэкІы-гъуабэ кыпэкІы...

— Водитель удостоверения кыдэзыхы зышІоигъоу еджэхэрэм Іоф

сищ условнэу тыралхъагъ.

— Непэ республикэм игъогухэм атет автотранспортым ипчъагъэ бэу зэрэхъуагъэм игугъу къэтшылгъ. Ахэм ятехническэ зытет уигъэрэзэнэу щыта?

— Непэ ГИБДД-м иучет автомобиль 133670-рэ хэт. 2009-рэ илээсым кыыклоцІ автотранспорт мини 127,6-м ехъум ятехническэ зытет тууплэкІугъэ, ащ щыцэу техническэ шапхъэхэм адимыштэу дгъэунэфыгъэр мин 43-м кІэхъэ. Илээсэу икыгъэр пштэмэ, ахэм афэдэ автомобилхэм апкъ кыкІыкІэ, республикэм игъогухэм хъугъэ-шІэгъы 2 кватехухъагъ, зы нэгырэ

зэрадашІэрэм ыкІи водител кадрэхэм ягъэхъазырын джырэ лъэхъан лъэплэх районхэм ащызэхашгъэ регистрационнэушэтын подразделениехэу ГИБДД-м хахъэхэрэр. Машинэм укІэрытІысхъанымкІэ фитыныгъэ къэзытырэ тхылъыр кыдэхыгъэным пача ушэтынхэр кълэу Мыекъуапэ, Адыгэкълэ ыкІи селоу Красногвардейскэм ашыпкІунхэ плэкІышт. Кыыхэгъэщыгъэн фае, еджапІэхэм ащеджэхэрэм япроцент 25 — 27-р ары апэрэ тыгъом экзаменыр зытын зылэкІырэр.

— Урысыем и субъект зэфэшхъафхэм ащылэ къэралыгъо автоин-

спекциехэм зэхыныгъэ адышъула?

— Автомобилэу рафыжъэхэрэм япчъагъэ нахъмакІэ шІыгъэным ыкІи гъогухэм кватехухъэгъэ хъугъэ-шІагъэхэм ахэфэгъэ водителыр хэр зыгъэбылгыжыгъэхэр кыыхэгъэщыгъэнхэм апае АР-м икъэралыгъо автоинспекцие Къыблэ федеральнэ ыкІи Темыр-Кавказ федеральнэ шъолырыхэм ГИБДД-м иподразделениехэу ащылэхэм Іоф адепІэ. 2009-рэ илээсым кыыклоцІ бэдзашІэхэм рафыжъэгъэ автомобили 127-рэ республикэм игъогу-патруль кыулыкыушІофышІэхэм кыыхагъэщыгъ. Илээсэу икыгъэм милиционер зылыхъуштыгъэ нэгырэ 37-рэ кыулыкыушІэхэм кыаубытыгъ, ахэм ащыцэу 30-р федеральнэ розыскым шылагъэх.

Джащ фэдэу тиреспубликэ щатыгъугъэ автомобилщ мы аужырэ мэзитІум Чэчэн Республикэм ыкІи Ставрополь краим и ГИБДД иІофышІэхэм агъэунэфын алэкІыгъ.

Республикэм игъогухэм кватехухъэрэ хъугъэ-шІагъэхэм япчъагъэ нахъмакІэ шІыгъэным пача непэ гъогу-патруль кыулыкыушІофышІэхэм ямыза кыоу, лъэсрыклэхэм, водителхэм япшъэрылхэр шапхъэхэм адиштэу агъэцэкІэнхэ зэрэфаер Лыхъэсэ Юрэ пресс-конференцием икІэху кыыщыхыгъэщыгъ.

— Лъэшэу емыкІу тщэхъу тикыулы-

кыушІэхэм ащыщхэм ахъщэ кыуалхъэ аштагъэу е гъогум тет цыфым тэрэзэу дэмызекІуагъэхэу зызэхтхыкІэ, — кыуагъэ республикэм икъэралыгъо инспектор шъхьалэ. — Ащ пача джыри зэ цыфхэм закыфэгъэзэмэ сшІоигъу: ГИБДД-м иІофышІэхэу шапхъэхэм адимыштэу зиІофшІэн зэхэзыщэхэрэм, законыр зыукъохэрэм шыуащыгъуазэмэ, Гъэюрышлалэм иІэ «кыыхъэшІэгъу телефоным» шыукытеу е сайтэу 01.GIBDD.RU шыукъатх. Ахэм лажъэ яІэу зыдгъэунэфыкІэ, пшъэдэкІыжъ зрахыщтым щэч хэлъэп.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам. Сурэтхэр Іэшъынэ Аслъан тырихыгъэх.

СОРОКИН — ПЫНДЖЛЭЖЬ ІЭПЭІАС

Хэтрэ цыфы кызыщыхугъэ мафэр ыгъэмэфэкIыным мэханэ гъэнэфагъэ иI. Гъогоу кыкIугъэр, ышIагъэр зэфихы-сыжынынэу, зыхэтыгъэ-зидэлъжагъэхэм шIоу афишIагъэм хэплъэжынынэу, хэу-кьоныгъэ горэ ышIыгъэми зыдишIэ-жынынэу, IофшIэнымкIэ, цыф зэхэ-щакIэмкIэ къулаиныгъэу кыIэклэ-хыагъэмэ ягушысыжынынэмкIэ амал гъэ-нэфагъэ кыIэклэхэ. Илахылхэу, иныб-джэгъухэу а мэфэкI мафэм кыыри-хыIлэхэрэр фэгъушIох, игъэхыагъэхэри дагощых.

Теуцожь районым щыщ къуаджэу Нэшукъуае Блэгъожь Уцужьыко ыкIо-хэу кызыщыхугъэхэм ащыщ Сорокинэу тыкызытегушыIэ тшIоигъор лIы зэлэ-кIэлэу, IофшIэнымрэ спортымрэ ыпкIэ зэрагъэпытагъэр кыххэщэу, мылгъэ дэ-дэу, плIэлэу шыуамбгъоу, ышIхъац тхуа-гъэ зэрэтыргъоштыгъэр кыххэщэу, ынэп-цэ Iужъухэу ынэ Iужхэр кыычIэ-плыххэрэм зинурэ къагъэшIэтэу непэ зимэфэкI мафэр ары.

— Сорокин, сьд фэдэ унагъуа укы-зэрыкIыгъэр, узщапIугъэр? — мы упчIэмкIэ тизэдэгъушыIэгъу етэгъажэ.

— Блэгъожь лIакъоу сыкызыххэу-хыа-гъэр анахэ инэу тикъуаджэ дэхэм ащыщ, сыкызызэрыхыагъэри унэгъо Iужъу, — тиупчIэ иджэуап кветыжы лIы зэкIужь нэгъушIоу сапашхэ исым. — Тятэ Уцужьыкыу, тятэ ФатIимэти къуаджэм кол-хозыр зыщызэххыагъэм кышцэгъа-гъэу Iоф щашIагъ. Тятэ былымэхэ фер-мэм тетыгъ. ПхъэшIэ IэпIэсагъ, кухэр ышIыштыгъэх. Бэ иIэпыIэгъу зылыIэ-сыштыгъэр. МэкъуупкIэным зыфигъаз-ми, ыпIэ клон чылэм кыдэкIыштыгъэп. Пцэжымышнэр икIэсагъ, шкIо бэлэ-хыагъ. Бэ тятэ кыгIхылхыагъэр. ШыIэ-псэукIэм, IофшIагъэм, цыф зэхэтыкIэм тафигъэсагъ. Тиунагъо Iужъу, ар бгъэ-шхэн, пфэпэн фэягъэ. Тятэ колхоз тутын-лэжхэм ахэтыгъ. Пцэжыным IофышIэ жъэу Iоштыгъэ, пчыхэм кызыдэ-хыагъкIэ унэгъо хызмэт Iофым зыриты-ти, тищыкIагъэр зэкIэ зэшIуихыштыгъ. Джащ фэдэ унагъо сыкызыхыагъ. Бэ-дэд ахэм кыпфашIагъэр.

— Джы СорокинIэ кыоджэнхэр кызыххыгъэм сышыгъэгъуаз.

— 1940-рэ илъэсым мэзаем и I-м сыкызызэрэхугъэр симэджэным шыIэ сятэ зыраIом, тыхэм цIэр аусэу адыгэ-хэм амыхабзэми, сыкызызэххыагъэ илъэсымкIэ кыкIа, урысхэм «сорок» зэраIорэр ыгъэфеди, Сорокин кысфиу-сыгъ. Бэмэ кысаIуагъ сIлэ зэблэсху-мэ нахышIоу, ау ащкIэ кысэджэгъэ сятэу шIу дэдэ сызылэгъуштыгъэм ихыатыркIэ арэуштэу сызеклоныр сыгу зыкIа кысфидатгъэп.

— Джы узэреджагъэм, узщеджагъэ-хэм тигъээтетджэхэр нэIуасэ афэпшIы-гъэмэ дэгъугъэ.

— Сэ, тикъуаджэ дэхэм афэдэу, Нэшукъоэ еджапIэр кэсыухыгъ. Ащ ыуж Пэнэжыкыоэ гурыт еджапIэм сишIэныгъэ ихэгъэхэон шылызгъэ-кIотагъ. ЫпшъэкIэ кызырэрэщыIуагъэу, сыкызызэрыхыагъэр адыгэ мэкъу-мэщышIэ унагъу. Сянэрэ сятэрэ, сшыхэм-рэ сшыпхыуэхэмрэ сапIугъ, салэжыгъ. Тиунэгъо Iужъу (зшыпхыуитфырэ зэшипIлIэрэ тыхыштыгъ) зэдэIужъэу, IофшIэныр зэкIэмэ шIу альэгъоу шытыгъ, шыпкэныгъэ-зэфэныгъэр тишэнэу кэатхыгъ. Адыгагъэр зыуукъокIэ, пшъэдэкIыжъэ пытэ кыуаажэщтыгъэ. Ащ зэкIэми тырагъэсагъ. Арышъ, тиджэгъу-нэу уахытэ тIагъэп. Еджэным тызшыпы-мылым IофшIэныр ары тIэнэтIагъэр.

1959-рэ илъэсым Пэнэжыкыоэ гурыт еджапIэр кэсэухы. Илъэсиным Пэнэ-жыкыуае ськломэ, сыкызэкIожыгъэ, мафэ къэс километри 10-м кышымыкIэу скIуэз, седжагъ. Дэгъоу еджапIэр кэ-сыухыгъэти, сишIэныгъэхэм щахэзгъэ-

хэон гухэлъ сIлэу 1959-рэ илъэсым Крас-нодар дэт медучилищым сьчIэхэ, дэгъоуи кэсэухы.

— Училищым учIэсы зэхъум спортым упылыгъа?

— Еджэным дыкIыгъоу сызпылыгъэр «вольная борьба» зыфаIорэр ары. Ащи гъэхэгъэ дэхэклаехэр шысшыгъэх: Крас-нодар сыричемпионэу илъэситIо схыгъэ. Зэнэкъокъухэу Мыекъуапэ е Ростов-на-Дону ащызэхэщыштыгъэхэми сахэлажэ-щтыгъ. А бэнакIэмкIэ спортым имастеры-цIэ кысфаусынынэмкIэ кандидат сыху-гъагъ.

— Училищыр кызызоухым тыдэ уагъэкIуагъа?

— Теуцожь районым исымэджэщ сыкыагъэкIуагъ. ЗэлышIэрэ хирургэу Гъошъо Инвербой сыкыгъоу фельдше-ррэу Iоф сшIагъэ. Ащ фельдшерым иIэнатIэ тэрэзэу згъэцэкIэным сьфи-гъэсагъ.

— Дзэм къулыкъу шыпхыгъэн фае. Сыда ащ кыуитыгъэр?

— Темеыр Осетием икъэлэ шъхьалэу Орджоникидзе дзэ къулыкъур шысхыгъ илъэсищэ. Сызгофэгъэ врачыр подпол-ковникэу Хадарцев Аркадий арыгъэ. Ди-визием илазарет ипэщэгъ, лъэшэу цыф дэгъугъ, тятэ-тятэмэ къазэрафэрээр итэу бэрэ писмэхэр, грамотэхэр къафигъэ-хыштыгъэ. Сипшъэрылхэр дэгъоу зэрэгъэцэкIэрэм пае мызэу-мытIоу плэлъэ кIэжыкIэ таджэ сыкыагъэкIуагъ.

Уахыгъэр псынIкIэу макIо, илъэсищ къу-лыкъури кэсыухыгъ. Кызысэгъэзэ-жымы, 1966 — 1967-рэ илъэххэм фельд-шер шъхьалэу Пэнэжыкыоэ район симэ-джэным Iоф шысшIагъ. 1967-рэ илъэ-сым Кубанскэ мэкъумэщ институтым иаг-рономическэ факультет сьчIэхыагъ. Си-цыкIугъом щегъэжыагъэу врачым нахы агрономэу Iоф сшIэныр нахэ сикIэсагъ, а сэнэхыатыр зэгъэгъоты зысшIо-и-гъуагъэр бэшIэгъагъэ. Ащ илъэситфым кыкIоцI студент шыаIкIэу гум имы-кIыжырэм сигъатхэу сысхыхэтыгъ. ШIэныгъэу кызылэIэгъэхыагъэмэ нахэ бай сашIыгъ.

— Сыдэуштэу Рязанскэ станицэм уагъэклонэу хуыгъа? Ащ узэрэдэфагъэм укIэгъожъэу зыкIа кыхэкIыгъэба?

— Краснодар краим дэгъоу шызэ-лэашIэщтыгъэ колхозэу Кировым ыцIэ зыхыштыгъэу, Александр Лысенкэр зи-тхьаматэу а станицэм дэтыгъэм практи-кэр шысхынынэу сагъэкIогъагъ. Ащ бэу пындж лэжыпIэ дэгъухэр илагъэх, чIыгу гектар 1500-рэ фэдиз ралэжынынэу техникэ зэфэшхыафыби щагъэфедэщтыгъ. ЧыкIэхэу апэрэу пынджыр щашIэнэу ажыуагъэу ягубгъомэ арылхыгъэр мэ-кIагъэп. Пынджлэжыным зыфэгъэсэщI-мэ, ищыкIэгъэ пстэури ябгъотылIэнэу щытыгъ. Мы колхозым Шытхьэлэ рай-оным 1972 — 1992-рэ илъэххэм пэрыт-ныгъэ ренэу шыIыгыштыгъэ. Пындж гектарым центнер 70 — 80-м нэсэу кыт-хэу кыхэкIыштыгъэ. Станицэ баим сы-зэрэдэфагъэм сырыкIэгъожъэу, цыфэу сызхэфагъэхэм сямызэгъэу зыкIа кыхэкIыгъэп.

— Адэ, ащ фэдиз гъэхыагъэхэр шыуи-Iэщтыгъэхэмэ, IэкIыб кьэралыгъомэ пынджлэжынынэмкIэ яопыт зыщыжъу-гъэгъозэнэу шыуокIотыгъэба?

— Бэрэ ахэм тахэхэщтыгъэ. Купмэ сахэтэу Югославием, Болгарием, Румы-нием ськлоу кыхэкIыгъ, лэжыкIэшIоу алэклэлым щысэ тетхыштыгъ.

— Упынджлэжэ бригадэ илэжыкIэ, гъэхыагъэу ышIыгъэмэ сьд фэдэ уаса кьэралыгъом къафишIыгъэр?

— Социалистическэ зэнэкъокъуны-гъэм пэрытныгъэ тибригадэклэ илъэс зау-лэрэ шытIыгыгъэ, ащ пае СССР-м и ВДНХ иджэрэ медаль, ЛэжыкIо Быракъ Плэжыным иорден 1975-рэ илъэсым кысфагъэшъошагъэх, бгъэхалхыхэу

Хэгъэгу зэошхом теклоныгъэр кызышчы-дахыгъэр илъэс 20 зэрэхыгъэм фэгъэ-хыгъэр, «Ударник коммунистического труда» зыфиIорэр, «IофшIэным иветеран» зыфиIорэр кысатыгъэх. Ары Рязанскэм илъэс IоIкIэ пынджлэжэ бригадэм сыри-пашэу Iоф зыщысэшIэм кьэралыгъом сызэригъэгъушIуагъэр. Пынджлэжы-нымкIэ IэпIэсэныгъэ гъэнэфагъэ а илъэххэм сIлэ хуыгъэ.

Демократическэ зэхьокIыныгъэ ин-хэр тикъэралыгъо кызысхыагъэхэм кол-хозхэр, совхозхэр зэхэтэкъуагъэх. Кол-хозэу Кировым ыцIэ зыхыштыгъэри ахэм ахэфагъ. Станицышхом илэжыаIохэр зыдэкIонхэ амышIэу кыгъэнагъэх. Псы кыиугъэм шъхьадж кызырэрэхэIыжы-шэу лэжыаIохэр хадзагъэх.

А охытэ кьинхэм Теуцожь районым колхозэу итхэри зэхэтэкъуагъэх. Сыз-щапIугъэ къуаджэм щызэхэхыгъэ ак-ционер мэкъумэщышIэ хызмэтшIаплэм пэщэныгъэ дысэхыанэу Нэшукъуае дэс нэжэ-Iужхэм ялэIуIкIэ сачжыгъэ ыкIа ащ 1996-рэ илъэсым нэс Iоф шысшIагъ. А IэнатIэм сыIотыфэ лэжыгъэ тонн мин чIэфэнэу псэолгъэ тегъэпсыхыагъэ къуа-джэм щытшIыгъ, къэхалхэм гъучI чэу Iудгъэуцуагъ, амбулаториери дгъэцэ-кIэжыгъэ, къядгъэшIыхыагъ, къоджэ клубым дэжэ чылэр кыгъэдахэу парк мыин кышчызэIутхыгъ, ащ заом хэ-кIодагъэмэ ясаутгъэт дэгъэуцуагъ, чыг дахэхэр кIэлэеджакIохэр кызыдэгъалэзэ щыдгъэтIысхыгъэх, гъогухэм мыжыуакIэ атеттэкъуагъ, газри, псыри кьоджэдэхэм къафадгъэщэгъ. БылымхунынэмкIа а илъэххэм апэрэ чыпIэр тыубытыштыгъэ. Чэмышхэу, былымхэр зыIыгъхэу Хэкужэ Аслъанбий, КIыкI Казбек, ЕхьулIэ Нэф-сэт, КIыкI Фыжэ альэклэ кэмынэу лэ-жыагъэх. ЯлэжыапкIа мазэ пэпчэ Iоф зышIэрэмэ мыгужъоу ятгыштыгъэ.

Тхьаегъэлсэх лэжыаIохэу Нэшукъуае дэххэр, альэклэ къамыгъанэу кызы-делагъэх. Сыфэрэз Теуцожь районым а уахытэм ипэщэгъэу Мамыекъо Кимэ, ре-нэу ишIуагъэ кытыгъэкIыштыгъэ, тыгу ыгъэкIодыштыгъэп, тфызэшIомыхырэ IофхэмкIэ ренэу кыдделэщтыгъ, иIуагъэ игъом ыгъэцэкIэжыштыгъ.

— Сорокин, шыуи Блэгъожь лIэ-кыошхо цыф цIэрыIуабэ кызырэрэхэ-кIыгъэр сэшIэ, ахэм ащыщхэм ацIэ кьепIуагъэмэ дэгъугъэ.

— Ары, тилIакъокIэ тызэрыгушхоу тилэр бэ, зэкIэми ацIэ кьелогъошIоп, ау нэбгырэ заулэ кыхэхэгъэщын. Апэу ыцIэ кьеслошт Шъаукъо (Блэгъожьмэ япху) Сафьет, ащ кылэжыгъ «Народнэ кIэлэегъадж» зыфиIорэ цIэ лъапIэр. Блэ-гъожь Хылымэ Урысые Федерацием изаслуженнэ агроном. Джы шIэныгъэ зэфэшхыафхэмкIэ кандидат, доктор адыгъэр зыхыуакIэ дгъэшIэгъожьырэл, ау лIэшIэгъу имыкыуIкIэ узэкIэIэбжымы тхэкIэ-еджакIэ зымышIэщтыгъэ лэпкэ цыкIум тхьапша джы цыф гъэсагъэу кыхэкIыгъэр? Ахэм ащыщых Хьазрэ-

тэу техническэ шIэныгъэхэмкIэ докторэу, непэ МГТУ-м иректор, сшынахыжъэу филологии шIэныгъэхэмкIэ докторэу, про-фессорэу АКЪУ-м щезыгъэдджэхэрэ Зул-кьаринэ.

Ащ фэдиз Iофэу ышIагъэм Сорокин ишъхэгъусэ Кларэ игъусэу сабыипIэ дипIугъ. Мурат агроном, Кубанскэ мэ-къумэщ академиер кыуухыгъ, Мыекъо-пэ машинэшI заводым Iоф щешIэ. Унэгъо дахэ ащи иI, Миланэрэ Мыхьамэтрэ къа-фэхыгъэх. Нэфсэт кIэлэегъадж, Адыгэ кьэралыгъо университетыр кыуухыгъ. Сабый зэтIуазэхэу Саидэрэ Салбыирэ Сорокин иIэх. Ахэми Мыекъопэ техно-логическэ университетыр къауухыгъэу ясэнахыаткIэ Iоф ашIэ.

Сорокин мы лъэхьаным икIалэхэм адэжэ кьэкложыгъэу иунагъокIэ Мые-къуапэ щэпсэу. Иунэ Шъхэгъошэ Iушъо Iутэу, пчэдыжэрэ е пчыхэрэ кыкIымэ, жыы къабзэ къещэ. Ипхьорэльф-икъо-рылгъэхэм кыфахырэ гушIуагъор зы-фигъэдэн ышIэрэп. Фэпхыаф Iофыгъомэ адакIоу лъэпкэ гъээтэу «Адыгэ макъэр» кызыфахыштыгъышIуабэ дашIэу ежэ. Гъээетым кырихырэ кьэбарыкIэхэр игъу-нэгъу адыгэмэ афэIуатэ, емыджагъэхэм арыты. Етлани ицыкIугъом щегъэжыагъэу ятэрэ ышнахыжытхэмрэ яхыатыркIэ пцэжымышнэр икIасэ хуыгъэшъ, уахы-тэ зышIэм а Iофым пылэ.

Илъэс 70-рэ. Цыфым игъашIэклэ ар макIа? МакIэ зигъэшIэ гъогу псауныгъэм изытет ымыгъэгумэклэу рыкIорэмкIэ, зыкIуачIэ изэу шыIэныгъэм иш емылыч ешэсыгъэу шIумрэ дэхагъэмрэ яфабэ кэ-зыуцухэрэу цыфхэм альызгъэлэсы-рэмкIэ, зэплэжыкIымэ ежэ фэдэ горэм емыкIу зэрэримыхыгъэм, IэпыIэгъу зыщыкIагъэм ыгу кызырэрэдищэягъэм, ятэ-янэхэм, илахылэу блэгъэхэм, игъунэ-гъухэм, иныбджэгъухэм афишIэшъу-щтымкIэ зи кьогъанэ зымышыгъэм ре-нэу арыгушхорэмкIэ. Зылут IофшIэным гуахыо хигъуатэзэ дахэкIэ ыцIэ шы-рязгъэIуагъэхэмкIа, зыбын-унагъо дахэу зыпIушъугъэхэмкIа а уахытэр бэп. Сыда Iомэ зэшIуихыгъэ пстэуми гуахыоу ахихыгъэм кыгъэбжышIоэз, ащ фэдэм а илъэс 70-р кызызэпчыгъ. Сэ бэрэ зэрэсIоу, ащ фэдэ цыфышIумкIэ гъэшIэ илъэс 70-р жыгъом иныбжыкIэгъу.

Арышъ, Сорокин, илъэс 70-у кьэб-гъэшIагъэр о кьэпкIугъэ шыIэныгъэ гъо-гу шIагъомкIэ ащ фэдизэу бэп, джыри ащ охытэ кIыхэ кыпышхонэу, Iахылэу блэгъэу уиIэхэм, Iахыоу узыщыным ягушIуагъо адэбгошэу, уибын дахэ хэ-хынынэу фэпхыаф имыIэу, уигъэшIэ гъогу кIыхэ хуэнэу сыпфэлъаIо. БэгъашIэ охыу, Сорокин!

ЛIЭХЪУСЭЖЪ Хьаджэсэртбий.

Сурэтым итхэр (джабгъумкIэ кьэб-гъэжынышъ): **Блэгъожь Сорокинрэ пынджлэжэ звенэм ипашэу Яков По-повымрэ хьасэм хэтых.**

БЫСПЬЫМЭН

РАГЪЭБЛЭГЪАГЪЭХ, АГЪЭШІУАГЪЭХ

Шылэ мазэм и 20-м Мыекьопэ гупчэ мэщытым шыкыуагъ Адыгэ Республикэм ыкІи Пшызэ шьолыыр ащыпсэурэ быслымэнхэм я ДиндэлэжъапІэ (ДУМ-м) исовет изэхэсыгъо. Ильэсэу икІыгъэм мыхэм Іофэу ашІагъэм, кыхьэгъэ ильэсым зэшІохыгъэн фэе Іофыгъохэм ащ шатегушылагъэу, пшъэрылбыхьІэхэр зыфагъэуцужыгъэх. Ау ащ ыпэкІэ советым изэхэсыгъоу шыІэщтыгъэхэм мыр атезыгъэкІыштыгъэр ильэсыкІэм апэрэу зэрэзэукІагъэхэм, зэфэхьысыжъхэр зэрашыгъэхэм изакъоп — мы мафэм гупчэ мэщытым кырагъэблэгъагъэх Адыгеим ыкІи Краснодар краим ащыпсэурэ быслымэнхэм ащыщхэу Къурмэным ехьулІэу Чабэм кІогъагъэхэр ыкІи хьаджэ хьугъэхэу кьэзыгъэзэжыгъэхэр. Ахэм шІуфэс арихьыз муфтиеу Емыж Нурбый кыІуагъ:

— Чабэ гъогур зыкІугъэхэр, быслымэн пстэуми апае Тхьэм елэІугъэхэр псауныгъэ яІэу кытхьажажыгъэхэщ, шыкур. Хабзэ зэрэхьугъэу, хьаджэ зышІыгъэхэр кызырсыжъхэу тигупчэ мэщыт кьетэгъэблагъэх, ау мызыгъогум ащ бэкІае зыкІытешІагъэр гъогу кІыхьэр кызыргоуагъэхэр кьахэкІыгъэти, ахэм япсауныгъэ зтеуцожыфэ тежагъэти ары. Алахьым джыри а гъогу лъапІэм шъурыкІон амал кышгъуитынэу, псауныгъэ шъуиІэнэу сышгъуфэлъаго.

Джащ фэдэу муфтиим ипсалтэ кышчыгъэхэщыгъэ хьаджэ зышІыгъэм, а цІэ лъапІэр зыхьырэм ипшъэрылхьэри нахьыбэ, ипшъэдэкІыжыи нахь ин зэрэхьурэр. Ильэс 13 — 14-кІэ тызэкІэбжыгъэм, нэбгырэ зытІуш нахьыбэ Чабэм тымыгъэкІуагъэщтыгъэмэ, ауужырэ ильэсхэм ахэм япчэагъэ зэрэахьорэм урыгушхонэу зэрэщытыр, ныбжыкІабэ ахэм зэрэхэтыр зэрэгъушгъагъэр муфтиим кыІуагъ.

Ащ фэдэ шІуфэс псалтэм ыуж гушыІэр ратыгъ Имамэу Н. Абазэм. Мыр Чабэм кІогъэ купым ипшэагъэти, кыІотагъэ яІофхэр зэрэзэпыфэгъэхэ шыкІлэр, Тыркуем дин ІофхэмкІэ иминистрэ ишІуагъэкІэ мыщ фэдиз быслымэнмэ (нэбгырэ 57-мэ) а чыпІэ лъапІэм кІонхэ амал зэрагъотыгъэр, тапэкІи тыхьаджэхэм япчэагъэ хэьоным игугъапІэхэр зэрэщыІэхэр.

Хьаджэ зышІыгъэхэм ащыщхэри зэхэсыгъом кышчыгушылагъэх. Щынджые щыщ Трэхьо Дарихьан анахь кыхыгъэщыгъэр гъогоу ар зытхьагъэм зэгорэм рыкІоныр ышІошъ зэрэмыхьуштыгъэр, ау Алахьталэм иІэмыркІэ зэкІэ кызырзэпыфагъэр, инасып кыхыгъэм зэрэрыгушхорэр ары. Джащ фэдэу ащ гуапэ шыхьоу кыІуагъэ кІэлэ ныбжыкІэу мы купым хэтыгъэхэм яшІогъэшхо кызырэгъэкІуагъэр, ныбжэ хэкІотагъэ зыІэхэмкІэ ахэр ІэпыІэгъушІу зэрэхьугъэхэр, бзылфыгъэу

купым хэтыгъэхэр зэкІэ ахэм лъэшэу зэрафэразэхэр, быслымэн цыфыр ыгукІэ кьабзэу зэрэщытын фаем ахэр ищысэхэу зэрилгытэрэр.

Чабэм кІуагъэхэм ахэтыгъ Псыбэ щыцэу, Мыекьуапэ щыпсэурэ Шъхьэлэхьо Азэмат. Емыж Нурбый кызырІуагъэмкІэ, мы псэолэшІІ кІалэм иунэе чыгоу Ныджэпсыхьо (Новомихайловскэм) щыриІэр быслымэнэу ащ шыпсэуэхэрэм ареты мэщыт ащ шашІыным псе. Ащ ипсэлтэ кІэкІ кышчыгъэхэщыгъэ чыпІэ лъапІэу зыдэщылагъэм зэхашІэу ригъэшІыгъэр зэбгъэпшэн зэрэщымыІэр, гъусэу иІагъэхэм лъэшэу зэрафэразэр. Джащ фэдэу Азэмат игушыІэхэм кьахыгъэщыгъэ ныбжыкІэхэм нахь цыхьэ афашІы зэрэхьугъэр зэригуапэр, ахэм ащыщыбэхэм тхьэшІошгъуныгъэ яІэу зэрэхьурэм шІуагъэ кызырхыштыр.

Ахэм ауж, хабзэ зэрэхьугъэу, дыуахь кьахыи, зам-замыпсэу Чабэм кырахагъэм щыщ мэщытым кышчызэукІагъэхэр зэкІэ ешгъуагъэх, хэти ильэІу Тхьэм фигъазэзэ.

Джыри зы гушІогъо Іоф мы мафэм кызырэгъуонгъэхэр хэлэжъагъэх. Динлэжъэу, Шапсыгъэ щыпсэурэ быслымэнхэм яИмамэу Шъхьэлэхьо Батмызэ ыныбжэ ильэс 60 зэрэхьугъэм фэшІ фэгъушІуагъэх, гушыІэ дэхабэ фалуагъэ, юбилярыми щэджэгъуашхэ мэщытым шаригъэшІыгъ.

Нэужым ДиндэлэжъапІэм исовет хэтхэри, зэкІэ мэщытым мы мафэм кьекІоллагъэхэри муфтиим щигъэгъозагъэх Къурмэныр республикэм зэрэщыхагъэунэфыкІыгъэм, къурмэныпхьэхэр ащэфынхэмкІэ ІэпыІэгъу кьафэхьугъэхэм ыкІи а дин мэфэкІым ехьулІэу лыр зэрагъотыгъэм. Ахэм зэкІэми афэгъэхьыгъэ тхыгъэ игъэкІотыгъэ тигъэзет кыхиутыгъэш, джыри зэ ягугъу кьэтшІыжыныр имыщыкІагъэу тэлыгъэ.

Мы Іофыгъохэм ауж хьакІэу кьэкІуагъэхэр зэкІэ агъэкІотэжыкыи, советым хэтхэм яІофшІэн падзэжыгъэ, зытегушыІэнхэу щытыгъэ Іофыгъохэм афежъэжыгъэх. Ахэм зыкІэ ащыщыгъэ районхэм динлэжъхэм яорганизациехэр ащызэхэщэгъэным фэгъэхьыгъэр. Муфтиим кызырэхигъэщыгъэмкІэ, юридическэ

лэзныкьом ар кыпкырэкІы, кьоджэ дин организациехэр ахэм япхыгъэщтых. Пэшлорыгъэшъэу зэрэахьухьагъэмкІэ, ахэм афэдэ организацие 14 зэхашэшт, ау мылгъу ащ ищыкІагъэш, ар кызафатІупшыкІэ, Іофым фежъэщтых. ДиндэлэжъапІэм и Устави Москва агъэхьыгъэ, ащи кыдырагъэштагъ.

Советым хэтхэр тегушылагъэх Краснодар ыкІи Шъачэ мэщытхэр ащышІыгъэнхэм япхыгъэ кыныгъоу кьэуцухэрэми. «Мары, — кыІуагъэ муфтиим, — 1996-рэ ильэсым кышгъэгъэжъагъэу краим ипашэхэм мы лъэлур ятэхьыллэш, кІэух фэтшІын тлэкІырэп. Шъачэ мэщыт дэт хьумэ, ар зы кьэлэ закьор арэп зимэщытыштыр, Олимпиадем ильэхьан ащ нэбгырэ миллион пчэагъэ кьекІолІэшт». Мы мафэм кызылукІэгъэ динлэжъхэр тегушылагъэх Адыгеим ыкІи Краснодар краим арыт мэщыт-

хэм (анахьэу Мыекьопэ гупчэ мэщытым) гъэцэкІэжыын ІофшІэнхэр зэрэщыкІагъэм. Муфтиим кызырІуагъэмкІэ, Адыгеим и Президентрэ ежъыррэ икІыгъэ ильэсым Москва зыщэлэхэм, мы ІофшІэнхэм язэшІохын пэлуагъэхьаным псе миллионищырэ ныкьорэ республикэм кыфатІупшыцэу кьагъэгугъагъэх. ПсэолэшІхэр зыхэхьэрэ комиссие агъэнэфэнышъ, а ахьщэмкІэ ашІэн альэкІышт ІофшІэныр зыфэдизыр кьагъэнэфэшт, нэужым а сметэм тегъу псэолэшІІ организациеу гъэцэкІэжыын ІофшІэнхэр зэшІозыхыштым мылгъур кыфатІупшышт. Джащ фэдэу муфтиим советым хэтхэр щигъэгъозагъэх республикэм ит мэщытхэр ЖКХ-м ибаланс хэгъуцогъэнхэм Іоф зэрэдашІэрэм, ДУМ-м епхыгъэу лэжъэшт ныбжыкІэ комитет зэхэщэгъэн зэрэфаем, икІыгъэ ильэсым советым хэкІыжыгъэ динлэжъхэм ачылпэ рагъэхьаштхэми, едэІугъэх ДУМ-м ибухгалтер шъхьалэ кышІыгъэ отчетми. Кьыхьашт ильэсым ижъоныгъокІэ мазэ ДУМ-м хигъэунэфыкІышт ар зызэхашагъэр, зылажъэрэр ильэс 20 зэрэхьурэр. Ащ ехьулІэу мыхэм ятарихэ гъогу ушызыгъэгъозэрэ буклет кыдагъэкІын гухэлъ яІ.

ДиндэлэжъапІэм исовет ильэсыкІэм апэрэ зэсыгъоу зехишагъэм кырагъэблэгъагъэ ыкІи ащ иІофшІэн хэлэжъагъэ общественнэ организациеу Адыгэ Хасэм иисполком хэтэу МэщфэшІу Нэдждэт. Ар хасэм ышІэкІэ кьафэгъушІуагъэ хьаджэ гъо-

гум кьытекІыжыгъэхэми, зыныбжэ ильэс 60 хьугъэ Шъхьэлэхьо Батмызи.

— Адыгэ пстэури тихасэ хэтэу, щыцэу тэлыгъэ, — кыІуагъ ащ. — Непэ ныбжыкІэхэм икьоу Іоф адэтымышІэу Имамэу Н.Абазэм мыщ кызырэгъушІуагъэр тІэкІу сшІотэрзэп. НыбжыкІэ Іофхэм тэ тиамал кызырхьэу тадэлажъэ ыкІи кьасІо сшІоигъу диным пылэ ныбжыкІэхэмрэ хасэм хэт ныбжыкІэхэмрэ шъхьаф-шъхьафэу Іоф адэгъшІэн фаеу зэрэтымылгытэрэр, ахэр нахь зэпэблагъэ зэрэгъшІыштхэм тегушшысэн зэрэфаер.

Джащ фэдэу Мыекьуапэ идэхьагъухэм, ащ иІэгъо-блэгъухэм кьаш тамыгъэхэр жъугъэу зэрагъэуцухэрэр зэрашІомытэрэзым епхыгъэу Адыгэ Хасэм республикэм иІэшхьэтетхэм зызэрафигъэзагъэри, ащ фэгъэхьыгъэ унашъо ашІыным ахэр кІэщакІо зэрэфэхьугъэхэри Нэдждэт кыІуагъ.

Мыщ пыдзагъэу муфтиеу Емыж Нурбый игъоу ылытагъэ ыкІи ДУМ-м исовет кыхыльхьагъэ мыхэм (советым хэтхэм) ащыщ Адыгэ Хасэм изэхэсыгъохэм ахэлажъэзэ ышІымэ, шІуагъэ кыхыныу, язэпхыныгъэхэр нахь пытэнхэм, нахь зэдэлэжъынхэ, зэдэлэжъэнхэ алгъэкІыным псе. Ащ фэдэ лыкІоу зэхэсыгъом шатэгънэфагъ ХьутІыжъ Аслъанбый.

Советым изэхэсыгъоу нэмыкІ Іофыгъохэми динлэжъхэр щытегушылагъэх, унэшъо гъэнэфагъэхэри ашІыгъэх.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

МЭЗАЕМ (ФЕВРАЛЫМ) ИНЭМАЗШЫГЪО УАХЪТЭХЭР

	Мафэ-хэр	1431-рэ ильэс	2010-рэ ильэс	Сэбахь нэмаз	Тыгъэр кызыкьокырэр	Щэджэ-гъо нэмаз	Ечэнд нэмаз	Ахъ-шам нэмаз	Джац нэмаз
САФАР	Бл.	17	1	6:09	7:40	12:44	15:06	17:30	18:51
	Гъуб.	18	2	6:08	7:39	12:44	15:07	17:32	18:53
	Бэр.	19	3	6:06	7:38	12:44	15:08	17:33	18:55
	Мэф.	20	4	6:05	7:36	12:44	15:10	17:34	18:57
	Бэр.	21	5	6:04	7:35	12:44	15:11	17:35	18:59
	Шэмб.	22	6	6:02	7:34	12:44	15:12	17:36	19:01
	Тхь.	23	7	6:01	7:33	12:44	15:13	17:37	19:03
	Бл.	24	8	6:00	7:31	12:44	15:15	17:39	19:04
	Гъуб.	25	9	5:58	7:30	12:44	15:16	17:40	19:05
	Бэр.	26	10	5:57	7:28	12:44	15:17	17:42	19:06
	Мэф.	27	11	5:56	7:27	12:45	15:18	17:43	19:08
	Бэр.	28	12	5:54	7:25	12:45	15:20	17:45	19:09
РАБИГ АЛЪ-ДУАЛЫ	Шэмб.	29	13	5:53	7:24	12:45	15:21	17:46	19:10
	Тхь.	30	14	5:52	7:22	12:45	15:22	17:48	19:11
	Бл.	1	15	5:51	7:21	12:45	15:23	17:49	19:13
	Гъуб.	2	16	5:50	7:19	12:45	15:24	17:51	19:14
	Бэр.	3	17	5:48	7:18	12:45	15:26	17:52	19:15
	Мэф.	4	18	5:47	7:16	12:45	15:27	17:53	19:17
	Бэр.	5	19	5:45	7:15	12:45	15:28	17:54	19:18
	Шэмб.	6	20	5:44	7:13	12:45	15:29	17:56	19:19
	Тхь.	7	21	5:43	7:12	12:44	15:30	17:57	19:20
	Бл.	8	22	5:42	7:10	12:44	15:31	17:58	19:22
	Гъуб.	9	23	5:40	7:09	12:44	15:32	18:00	19:23
	Бэр.	10	24	5:38	7:07	12:45	15:33	18:01	19:24
	Мэф.	11	25	5:37	7:06	12:47	15:33	18:03	19:26
	Бэр.	12	26	5:35	7:05	12:49	15:34	18:04	19:27
	Шэмб.	13	27	5:34	7:04	12:50	15:35	18:06	19:28
	Тхь.	14	28	5:32	7:02	12:53	15:36	18:07	19:30

Тиконцертхэр

ЫМАКЪЭ ДУНАИМ ЩЭРЭЖЪЫНЧ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние исимфоническэ оркестрэ иконцертэу Мыекъуапэ щыкIуагъэм хэлэжъагъ Дунэ фестивалхэм щытхъуцIэхэр къащыдзыхыгъэ КIыкI Софэ. Санкт-Петербург и Къэралыгъо консерваторие ия 5-рэ курс ар щеджэ.

Классикэм хэхъэгъэ произведенихэу Моцарт, Глинкэ, Дворжак, Дунаевскэм, нэмыкIхэми аусыгъэхэр симфоническэ оркестрэм къыригъэIуагъэх. Урысыем изаслуженнэ артистэу Петр Шаховыр оркестрэм идирижер шхьаI. Концертыр музыковедэу Мария Громова зэрищагъ.

Оперэу «Русьланрэ Людмилэрэ» зыфиIоу Глинкэ ыусыгъэм кыхэхыгъэ ариер, Моцарт, нэмыкI композитормэ япроизведенихэр КIыкI Софэ къыIуагъэх. Артисткэм мэкъэ Iэ-тыгъэкIэ тигъэгущIуагъ, цIэрыIо хъун зэрилъэкIыщтыр концертным къыщылъэгъуагъ.

КIыкI Софэ искусствэхэмкIэ Адыгэ республикэ колледжыр

къыухыгъ, Санкт-Петербург шеджэ, Иоф шешIэ, Адыгэ Республикэм иныбжыкIэмэ IэпыIэгъу язытырэ фондэу «Гуфэ-сым» илауреат. Санкт-Петербург тилъэпкъэгъоу дэхсэм щызэхашцIэгъэ Адыгэ Хасэм ипчыхъэзэхэхэмэ чанэу ахэлэжъэ. КIыкI Софэ Мыекъуапэ къызэкIом АР-м культурэмкIэ иминистрэу Чэмышшо Гъазый ригъэблагъи, зэдэгущыIэгъу зэдырIагъ.

Филармонием щыкIогъэ концертным АР-м культурэмкIэ иминистрэу Чэмышшо Гъазый, ащ иIофшIэгъухэр, искусствэр зикIасэхэр ашIогъэшIэгъонэу еплъыгъэх. Пчыхъэзэхэхэм С. КIыкIым къыщылъэгъэ ордэмэ ащыщ Къулэ Амэрбый ыусы-

гъэри. Концертыр къызаухым, А. Къулэр пчэгум кыхыи С. КIыкIым гушыIэ фабэхэр фиIуагъэх, ымакъэ дунаим щыжынчынуу фэлъэIуагъ.

КIыкI Софэ дэтшыгъэ зэдэгущыIэгъур «Адыгэ макъэм» къыхиутыщт.

Сурэтым итыр: **КIыкI Софэ концертным хэлэжъэ.**

Гандбол. Суперлигэр

«АДЫИФЫМ» ДЖЫРИ ТИГЪЭГУШIОЩТ

«Адыиф» Мыекъуапэ — «Луч» Москва 30:27 (15:19, 15:8). Щылэ мазэм и 28-м Мыекъуапэ щызэлъIагъэх.

Зезыщагъэхэр: А. Кияшко, Д. Киселев — тIури Краснодар.

«Адыифым» ицешIагъэхэмрэ къэлапчъэм Iэгуаор зэрэдадзэгъэ пчъагъэмрэ, къэлэпчъэIутыр: Рюхина — 0, Мартыненко — 5, Игнатченко — 1, Сысоева — 8, ащ щыцIу 5-р — тазыркIэ, Еремченко — 2, Мельникова — 0, Гарбуз — 9, зыр — тазыркIэ, Ускова — 1, Романенко — 3, Гусакова — 0, Коцарева — 0, Нехорошева — 1.

Апэрэ такыкэ 30-м хьакIэхэр тикъэлапчъэ къызеIкIухэкIэ, псынклэу хэкIыпIэ къагъотыщтыгъ. ТиухъумаIохэр жъа-жъэу зэрэшIэхэрэр агъэфедзэ, «Лучым» хэтхэм къэлапчъэм Iэгуаор дадзэщтыгъ. Александра Никишовам, Инга Гайжутите, Екатерина Атьковам, нэмыкIхэми тикъэлэпчъэIутэу Светлана Рюхиным гумэкIыгъуабэ къыфахыщтыгъ. Iэгуаор «парашют» шыкIэм тетэу тикъэлапчъэ къыдадзэуи кыхэкIыгъ. ХьакIэмэ ешIакIэу агъэфедэрэм «Адыифым» пигъэуцщт IуачIэр къыфэгъотыщтыгъ.

Пчъагъэр 19:15-у «Лучым» ешIэгъур ыхыщтыгъ. ЯтIонэрэ такыкэ 30-р зыщаблэщтым Москва спортсменкэмэ талыплъагъ. ГушIор анэгу кIизыгъ, зэIукIэгъур ахыгъахэу къащыхуштыгъ. «Адыифым»

имэхапIэхэр хьакIэмэ пэшIорыгъэшъэу зэрагъэшIагъэу щытыгъ. ЯтIонэрэ такыкэ 30-р тикомандэ шIуахъэу бэрэ къызэрэхэкIыгъэм «Лучым» хэтхэр щыгъозагъэх.

«Адыифым» итренер шхьаIэу, УФ-м изаслуженнэ тренерэу Александр Реввэ зыгъэпсэфыгъо уахътэм тигандболисткэмэ яушынгъ. КъэлэпчъэIутэу С. Рюхиным, ухъумаIохэм хэу-къоныгъэу ашIыхэрэр къафиIотагъ. Къулайныгъэмрэ IуачIэмрэ зэпхыгъэхэу зэрагъэфедэщтхэм анаIэ тыраригъэдзагъ.

Узыщыгугъын плъэкIыщт спортсменхэр нахьыбэмэ, гу-хэлъэу уилэр ешIэгъум щыпхырыщыгъошIу зэрэхъурэр тренерхэм дэгъоу къагурэIо. Дунаим ичемпионкэу Яна Усковам «Адыифым» къызэригъэзэжыгъэм тигъэгущIуагъ. Я. Усковар

ешIапIэм къызиыхэкIэ, лъэ-ныкыоу зыдэщытыр цыхъэшIэгъоу къыухъумэщтыгъ. Къебгъу-кIохэу е кыIэкIэкIыхэзэ тикъэлапчъэ Iэгуаор къыдадзэу зыкIи кыхэкIыгъэп. ЕтIани ар псынклэу мэгупшысэш, къенэкъокъурэ командэм IэшIэхэу «машIор хедзэ».

Дунаим ичемпионкэу Анна Игнатченкэри шIуагъэ къытэу ешIагъ, игъусэхэр зылыщагъэх. СпортнымкIэ дунэе класс зилэ мастерэу Лариса Сысоевам тазыр дзыныр ыгъэцакIэзэ къэлапчъэм зыдэом, Ольга Артюшкина Iэгуаор къызэкIидзэжыгъ. Такыкэ зауIэ тешIагъэу Л. Сысоевам икIэрыкIэу тазыр дзыныр егъэцакIэ. КъэлэпчъэIутэу О. Артюшкина ятIонэрэу Iэгуаор къызэкIедзэжы. ХьакIэмэ ягуетыныгъэ ащ зыкырегъэIэты, нахьыбэрэ апэкIэ кыльыхъу фежъэх. Л. Сысоевар ухъумаIохэм алэкIэIэ, хьагъэм Iэгуаор ридзагъ. Тигандболисткэ ыгу зэрымэгъэкIодыгъэр кыхэ-щэу дэгъоу зэрэшIэщтым пылъ.

Такыкэи 10 фэдиз къызэнэм, «Лучым» ешIэгъур ыхыщтыгъ. Пчъагъэр 23:23-рэ зэхъум, зэIукIэгъум къырыкIоштыр къэшIэгъошIугъэп. Анахъэу

тыкызыщытхэу тшIоигъомэ Мария Гарбуз ащыщ. Iэгуаор ащ къызыIэкIахэкIэ, шыблэм фэдэу «кызыбгырыуэ» хьагъэм зэрэ-ридзэрэр тшIогъэшIэгъон. Спортсменкэ цIэрыIо хъун ылъэкIыщт — машалахь. КIэхым С. Рюхинар цыхъэшIэгъоу ешIагъ.

Мария Мартыненко, Мария Романенкэр ухъумаIохэм апхырыкIыхэзэ къэлапчъэм Iэгуаор дахэу дадзэ. Пчъагъэр 28:27-у «Адыифыр» текIо. Е. Атьковар тазыркIэ тикъэлапчъэ къызыдэ-ом, къэлэпчъэпкъым Iэгуаор къытыригъэфагъ. А. Игнатченкэр Iэгуаом лъычъи, тигандболисткэмэ пчъагъэм хагъэхъоным фэшI егъэжъапIэ афишлыгъ.

Пчъагъэр 29:27-рэ хъугъэу Наталья Еремченко «Лучым» иухъумаIохэм апхырыкIи хьа-гъэм пхыритхъуштым фэдэу Iэгуаор зыредзэм, текIоныгъэр «Адыифым» къыдихыгъэу тлы-тагъэ. ЕшIэгъур заулым хьакIэ-хэм нэгущIоу зы нэгъыри ахэт-лъэгъуагъэп. Спортыр зикIасэхэу «Адыифым» фэгумэкIыхэрэр къэтэджи Iэгу къыфытеуагъэх, типшъашъэмэ афэгущIуагъэх.

«Адыифым» ешIэгъуищ кы-хыи, ауж къинэрэ командэмэ къахэкIыжыгъ.

Дунаим гандболымкIэ ичемпионкэхэу Анна Игнатченкэм-рэ Яна Усковамрэ дэгъоу ешIагъэх.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Баскетбол. Апшээрэ купыр
АтемыкIоу лъыкIомэщтэн

Мыекъопэ баскетбол командэу «Динамэм» изичэзыу ешIэгъухэр тикъэлэ шыкIоштых.

Шэмбэтым, сыхьатыр 15-м, «Динамэр» «Десна» Брянск IукIэщт. Щылэ мазэм и 31-м Мыекъуапэрэ Брянскэрэ якомандэхэр сыхьатыр 13-м зэдешIэщтых. «Динамэр» ятфэнэрэ чIыпIэм щыI. Финалым хэфэным пае апэ ит командипIэмэ ащыщ хъун фае. Ащ пае ешIэгъуитIури «Деснам» къышIуимыхыи хъуштыгъ.

Футбол

Непэ аухы

Мыекъуапэ футболымкIэ икIымэфэ зэнэкъокъу хэлэжъэрэ командэхэу ятIонэрэ купым хэтхэм непэ аужырэ ешIэгъухэр зэдырIэщтых.

Сыхьатыр 10-м къыщыублагъэу стадионэу «Юностым» шешIэщтхэр:

«Радуга» — УВД

«Картонтарэр» — «Звезда»

МГГТК — «Спортмастер»

«Квант» — «Спортмастер-2»

«Газпром» — «Кавказ»

«Зарем» — «Джокер».

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

КъыдзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ IофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилъэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм инамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шхьаIэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редакциер
зыдэщыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхьаIэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыж зы-
хьырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын IофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлъы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыпIэ гъэIоры-
шIапI, зэраушыхьа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым кыхиу-
тыхэрэм мышып-
къагъэу къахаф-
хэрэмкIэ къэзыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кIыж ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым щылажъэхэ-
рэмрэ яеплъыкIэ
зэтемыфэн ылъэ-
кIыщт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхьырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
алэкIэдгъэхьа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
6200
Индексхэр
52161
52162
Зак. 208

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхьатыр 18.00